

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **ТЕРМІНОЛОГІЯ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

Виконав: студент 2 курсу,
групи 8.0352-а
спеціальності 035
Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша - англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Моїсєнко Максим Юрійович

Керівник к.ф.н., доц. Залужна М. В.

Рецензент к.п.н., доц. Надточій Н. О.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри
Надточій Н.О.

« _____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

МОІСЄЄНКУ МАКСИМУ ЮРІЙОВИЧУ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Термінологія театрального мистецтва в сучасній англійській мові»

керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) Залужна Марина Володимирівна, к.ф.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «11» квітня 2023 року № 521-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 5 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту) теоретико-методологічні засади дослідження термінології, словники та енциклопедії театральної термінології англійською мовою

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Поняття про термін як лінгвістичне явище.

2. Основні ознаки та класифікація термінів. 3. Структура, семантика та походження англійськомовної театральної термінології

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Залужна М. В., доц.	17.04.2023	17.04.2023
Розділ 1	Залужна М. В., доц.	12.06.2023	12.06.2023
Розділ 2	Залужна М. В., доц.	1.09.2023	1.09.2023
Висновки	Залужна М. В., доц.	15.11.2023	16.15.2023

6. Дата видачі завдання 17.04.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	квітень 2023	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2023	виконано
3.	Написання вступу	травень 2023	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	червень-серпень 2023	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень-жовтень 2023	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2023	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2023	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2023	виконано
9.	Захист	грудень 2023	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

М. Ю. Моїсеєнко

Керівник роботи (проекту)

_____ (підпис)

М. В. Залужна

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

Е. О. Веремчук

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота – 56 стор., 71 джерело

Об'єкт дослідження: англійськомовна термінологія театральної сфери.

Мета роботи: виявлення особливостей структури, семантики та походження термінологічних одиниць театральної сфери в англійській мові.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення лексикології та термінознавства, розроблені вітчизняними та зарубіжними мовознавцями (Т. Р. Кияк, А. С. Д'яков, Л. М. Томіленко, Л. Депенкер, П. Л. Елкін, П. Тен Хакен, Ф. Стерс, М. Т. Кабре).

Отримані результати: Термінологія є необхідним та невід'ємним компонентом науки, техніки, мистецтва та професійної діяльності. Термін – це слово або словосполучення, що вербально позначає спеціальні поняття певної галузі знання чи професійної сфери. Він є складником системи мовних знаків, яка забезпечує збереження й передачу знань, фахову комунікацію. До істотних ознак терміна відносять: денотативність, приналежність терміна до фахової або професійної галузі та вузьку сферу застосування, стилістична нейтральність, штучність, системність, моносемантичність. Групування термінології за різними критеріями виявляє її розгалуженість та системний характер. Англійськомовна театральна термінологія є багаторівневою та структурованою системою, яка зберігає усі тенденції, притаманні англійській мові та представлена великою кількістю термінів, переважно однокомпонентних номінативного характеру, різних за ступенем спеціалізації значення, тематичними групами, походженням. Основними шляхами її поповнення є запозичення з інших мов, семантична деривація та словотворення.

Ключові слова: *термін, професійна комунікація, термінологія, термінознавство, терміносистема, термінолексика, терміносполучення*

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАК	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНА ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩА	8
1.1 Проблема дефінування терміна в мовознавчих студіях	8
1.2 Термін та суміжні поняття: проблема розмежування	16
1.3 Основні ознаки терміна як мовної одиниці	21
1.4 Підходи до класифікації термінів	27
РОЗДІЛ 2 АНГЛІЙСЬКОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ СФЕРИ	34
2.1 Театральна термінологія: історія розвитку	34
2.2 Структурні характеристики англкомовних театральних термінів	39
2.3 Семантика театральних термінів сучасної англійської мови	44
2.4 Шляхи поповнення англійськомовної театральної термінології	50
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТОК А	64

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАК

abr – абрєвіатура

Adj – прикметник

Ger - герундій

N – іменник

Num – числівник

Prep – прийменник

V – дієслово

ВСТУП

Терміни як складова мови фахового спілкування є важливим та перспективним предметом наукового аналізу для сучасного мовознавства, оскільки термінологія будь-якої мови – це важлива частина її лексичної системи, основа фахового лексикону кожної професійної, наукової та мистецької галузі, яка забезпечує ефективну комунікацію між спеціалістами, фіксацію та передачу знань, тобто сприяє розвитку галузі. Водночас, терміни можуть представляти інтерес і для тих, хто не є представниками певної професійної сфери.

Нині функційні можливості терміна виходять далеко за межі наукового, фахового та мистецького дискурсу. Терміни використовуються не лише у вузькоспеціалізованому фаховому спілкуванні (зокрема, англійською мовою), в офіційній документації, наукових публікаціях, але й у публіцистиці, мас-медіа, художніх творах, рекламних текстах, навчальній літературі, тобто мають багато інших сфер застосування.

Існує чимало лінгвістичних досліджень, присвячених загальним питанням термінології як складової частини лексичної системи мови (Т. Р. Кияк, А. С. Д'яков, Л. М. Томіленко, М. С. Зарицький, Ю. В. Попович, В. Д. Бялик, О. О. Романова). Зокрема, вони присвячені виявленню ролі і місця термінології у лексиці мови, шляхів її поповнення, розробці методів аналізу термінів, з'ясуванню особливостей їх утворення та функціонування, кодифікації та лексикографічного опису. Детальним аналізом термінології різних фахових галузей в англійській мові займались Ю. А. Зацний, Р. К. Махачашвілі, Т. І. Наумчук, А. В. Янков, Н. В. Артикуца, Н. Л. Краснопольська, О. С. Петрина, О. В. Янковець, М. І. Любченко. Серед зарубіжних лінгвістів, які приділяють чимало уваги проблемам термінознавства, Л. Депенкер, П. Л. Елкін, П. Тен Хакен,

Ф. Стерс, М. Т. Кабре, Е. Вюстер. Англійськомовні терміни різних сфер представлені в численних термінологічних словниках.

Незважаючи на значний інтерес мовознавців до термінів як предмету наукового дослідження та достатньо високий ступінь розробленості цієї проблематики на теренах сучасної лінгвістики, зокрема лексикології, у термінознавстві досі є деякі дискусійні питання. Так, недостатньо розробленими є: проблема дефінування терміна, виокремлення основних критеріїв, які б допомогли відокремити термін від подібних та суміжних понять, визначення його місця у лексичній системі мови, створення єдиної усталеної типології, детальніше дослідження механізмів термінологізації, ретермінологізації та детермінологізації. Ці питання є відкритими та вимагають вирішення із застосуванням сучасних підходів та здобутків лінгвістичної науки.

Робота пройшла **апробацію** на II Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Різдвяні студентські наукові читання» (Запоріжжя, 8 грудня 2023 р.).

Актуальність роботи полягає в необхідності систематизації та оновлення знань і підходів до аналізу терміна як складного мовного явища, а також у потребі виявлення особливостей його функціонування в театральній сфері на матеріалі англійської мови, з огляду на популярність театру як виду мистецтва.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі власного аналізу термінологічної лексики театральної сфери в англійській мові.

Об'єктом дослідження є англійськомовна термінологія театральної сфери.

Предметом дослідження стали структурні та семантичні параметри англійськомовних театральних термінів.

Метою дослідження постає виявлення особливостей структури, семантики та походження термінологічних одиниць театральної сфери в англійській мові.

Задля досягнення поставленої мети передбачається вирішення наступних завдань:

- 1) розглянути місце термінознавства в сучасній філологічній науці;
- 2) уточнити дефініцію поняття «термін» у зіставленні з суміжними поняттями;
- 3) виявити основні підходи до класифікації термінів і дати опис їх основних типів;
- 4) розкрити структурні та семантичні особливості театральної термінології в англійській мові, шляхи її збагачення.

Матеріалом дослідження стали англійськомовні терміни театральної сфери, дібрані методом суцільної вибірки із 5 термінологічних словників та глосаріїв англійської мови.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось з використанням таких методів та прийомів: метод лінгвістичного спостереження та аналізу, метод суцільної вибірки, аналіз словникових дефініцій, метод семного аналізу, описовий, а також статистичні методи обчислення кількісних результатів.

Практична значущість наукового дослідження зумовлює можливість використання його результатів під час проведення лекційних та семінарських занять з лексикології, стилістики, термінознавства, а також практичних занять з англійської мови.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатку.

У вступі містяться загальні відомості про дану наукову працю, зокрема умотивування теми, постановка мети та завдань, формулювання актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та опис структури роботи.

Перший розділ наукової розвідки присвячено розгляду теоретичних засад дослідження терміна як лінгвістичного явища, зокрема проблемі його визначення, особливу увагу приділено розмежуванню терміна з суміжними

поняттями (термінологія, терміносистема термінолексема, професіоналізм), розглянуто питання типології та основних характеристик термінів.

Другий розділ містить власний аналіз театральної термінології англійської мови. У розділі подано загальну характеристику театральної сфери, розглянуто деякі аспекти історії розвитку театральної термінології, виявлено її структурні характеристики та семантичні параметри, визначено основні шляхи її поповнення.

У висновках наведено узагальнені результати проведеної роботи.

Додаток містить вибірку англійськомовних термінів театральної сфери, що стали фактичним матеріалом дослідження.

Загальна кількість сторінок 56, кількість використаних джерел 71.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНА ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩА

1.1 Проблема дефінування терміна в мовознавчих студіях

Основою будь-якої мови, безперечно, є її лексичний склад, що сприяє комунікації її носіїв у будь-якій ситуації – у повсякденній бесіді та фаховому спілкуванні, у навчальному середовищі та науковому диспуті. Лексика мови варіюється від загальноживаної розмовної до вузькоспеціалізованої термінологічної, у такий спосіб забезпечуючи потреби комунікантів у різних сферах життя та діяльності.

Фахова комунікація відрізняється від повсякденної тим, що задля її успішності спеціалістам певної професійної сфери необхідно володіти набором спеціальної лексики. Здійснюючи професійну діяльність, фахівці «спілкуються за допомогою професійно-специфічних засобів, зокрема одиниць лексикону наукової та виробничої галузей, що загалом формують відповідні галузеві словники» [Наумчук 2018, с. 23].

Особливе місце у фаховому словнику посідає термінологія. Терміни складають ядро фахової мови, оскільки «функціонування цієї мови забезпечується винятково чітко встановленою термінологією» [Кияк 2009, с. 138]. Предметом даної наукової розвідки є саме термінологічна лексика, комунікативна роль якої дедалі зростає в сучасному технологізованому світі. Мова відгукується на розвиток науки й техніки створенням спеціальних слів, призначення яких – номінувати фахові поняття певної сфери (новітні речовини, винаходи, технологічні процеси, прилади тощо), і таким чином сама сприяє подальшим дискусіям та розробкам, для опису яких терміни є вкрай необхідними.

Вербалізуючи найважливіші поняття певної галузі, термінологія є невід'ємною складовою словника будь-якої професійної, наукової, мистецької сфери у кожній мові. Відтак, дослідження терміносистем різних фахових сфер є актуальним для сучасного мовознавства.

На сучасному етапі англійська мова є однією з найпоширеніших у світі, це глобальна лінгва франка, яка широко використовується у різних сферах життя громадянами різних країн, зокрема, не лише англійськомовних. Англійська мова має один з найбагатших і найрізноманітніших словників, велику частину якого складає професійно-орієнтована лексика. Як мова міжнародного спілкування англійська присутня практично в усіх сферах діяльності, тому дослідження термінів англійської мови є актуальним з огляду на величезну кількість номінацій, які щоденно у ній виникають та поповнюють її терміносистему. У першу чергу проблемними питаннями лінгвістичних студій є дефініція та чіткі критерії терміна, які дозволили б відокремити його від суміжних понять, організація терміносистеми, а також особливості утворення та функціонування термінів певних фахових галузей.

Як зазначає Р. Махачашвілі, поняття «термін» є предметом наукової рефлексії не лише лінгвістики, але й розглядається у межах категорійного апарату таких наук як логіка, психологія та філософія [Махачашвілі 2008, с. 17]. Однак, визначення терміна в межах цих наук є узагальненими та не відбивають його специфіку як мовної одиниці. В мовознавчих студіях термін аналізується більш глибоко, з урахуванням різних аспектів його форми, семантики, а також ролі у фаховій комунікації. Зокрема, значну увагу приділено місцю термінів у мовній системі, специфіці їх структури та змісту, а також особливостям походження та функціонування термінів окремих галузей та професійних сфер (Ю. А. Зацний, Т. Р. Кияк, А. В. Янков, А. В. Посохова, Дж. Сейджер, П. Л. Елкін, М. С. Татл, С. Браун). Проблемам дослідження термінології присвячено спеціальні фахові видання, зокрема "Terminology: International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication" [Terminology]

Більш того, у лексикології виокремлено такий розділ як *термінознавство*, заданням якого є саме дослідження термінології як такої та терміносистем окремих мов і фахових середовищ. Термінознавство як науку окреслює «системне застосування статистичного й аналітичного методів, урахуваючи природні особливості об'єктів дослідження» [Вакуленко 2013, с. 20].

У зв'язку з подальшим стрімким розвитком наукового прогресу, технологічних інновацій та інформаційного середовища фахівці намагаються якнайчіткіше позначити за допомогою термінів характеристики певних об'єктів, явищ та понять, що задіює різноманітні мовні механізми, спричиняє нові смислові нашарування та ускладнення форми й сенсу термінолексем. Останні розвідки у галузі термінознавства свідчать, що сучасне дослідження термінології рухається в бік вивчення технічного та наукового дискурсу, тому що більшість термінів створюється в дискурсі шляхом пояснення та переформулювання [Томіленко 2015, р. 35].

У лінгвістичних дослідженнях ідеться про «фахову» мову як вияв сукупності спеціальних та штучних знаків, які використовуються в науці, мистецтві та технології: «Об'єктом дослідження фахових мов (інакше «спеціальні мови», «технолекти») є особливості мови певної галузі науки» [Кияк 2007, с. 105]. У фокусі уваги сучасних мовознавців перебувають як загальні проблеми термінознавства і термінотворення (А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько, О. С. Петрина, Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк, М. О. Вакуленко, Л. О. Симоненко), так і термінологічні системи окремих фахових галузей (комп'ютерної – Ю. А. Зацний, Р. К. Махачашвілі, О. С. Чирвоний; економічної – О. С. Петрина; медичної – А. В. Янков; військової – В. В. Погонєць; кінематографічної – Т. М. Наумчук). Терміни сьогодні важливі не лише для науковців, але й для викладачів і студентів, письменників і сценаристів, журналістів і рекламистів, адже фахові лексеми є важливою частиною життя, професійної діяльності та мовлення майже кожного.

Термінознавці наголошують, що термінологія потребує ґрунтовного дослідження з встановленням різноманітних зв'язків між нею та іншими підсистемами лексики, а також механізмів формування та взаємовпливу терміносистем різних сфер. Але для глибокого вивчення терміна як лінгвістичного явища у першу чергу потрібно виявити, що спеціалісти розуміють під цим поняттям в сучасній мовознавчій науці та що відрізняє його від інших типів лексики.

Походження слова «термін» традиційно пов'язують з античністю. В латинській мові воно здавна мало значення «межа, рубіж». Згідно з етимологічним словником “Online Etymology Dictionary”, слово походить від латинського *terminus* (множ. *termini*), що означало «кінець, межа, лінія кордону» та у свою чергу утворилось від РІЕ **ter-men-* «кілок, стовп» з коренем **ter-* «кілок, стовп; межа, маркер, мета» (санскр. *tarati* «переходити, перетинати», *tarantah* «море»; хетт. *tarma* — «кілок, цвях», грецьк. *terma* «межа, кінцева точка», *termon* «межа»; гот. *þairh*, давньоангл. *þurh* «крізь», давньосканд. *þrömr* «край, скол, осколок»). «Хетський іменник і вживання в латинській мові свідчать про те, що слово РІЕ позначало конкретний об'єкт – межовий камінь» [OED 2023]. Отже, терміном тоді називали камінь, який позначав кордони території різних племен. На етапі зародження приватної власності такі камені вказували на межі власного господарства, ділянки тощо.

У Стародавньому Римі слово «*Термінус*» було ім'ям божества, яке керувало кордонами та орієнтирами (пор. з англ. “*terminate*”) та було в центрі важливого римського свята *Terminalia* (яке проводилось 23 лютого, наприкінці римського року). Значення «слово або фраза, що використовується в обмеженому або точному значенні» вперше зафіксовано наприкінці 14 ст. для пояснення грецького поняття “*horos*” «межа», що використовується в математиці та логіці [OED]. У середньовіччі це слово почали використовувати в більш абстрактному значенні як «позначення будь-чого», термін почали тлумачити як поняття, яке «фіксує сталі та незмінні аспекти

реальності, на противагу різноманітним та мінливим її чуттєвим образам» [Наумчук 2018, с. 43-44].

В сучасному розумінні терміни складають основу категорійно-поняттєвого апарату будь-якої науки, яка визначає її розвиток, коректність подальших розробок та фахове спілкування, відтак наукова термінологія по праву вважається вищим ступенем прояву людської думки, адже саме вона забезпечує продукування, фіксацію та передачу знань всіх наукових та професійних галузей сьогодення.

Утім, хоч поняття «термін» здається розповсюдженим, широко вживаним і нескладним для тлумачення, воно саме є терміном лінгвістичної науки, що має чимало способів та варіантів визначення. На разі найбільш загальні визначення терміну надають різноманітні словники та енциклопедії. Так, «Великий тлумачий словник української мови» дефінує термін як «спеціальне слово чи словосполучення, яке виражає поняття певної галузі науки, техніки чи виробництва» [ВТСУМ 2005, с. 1444]. Словник термінів «Культура мови» містить таке тлумачення: «Терміни – це слова або словосполучення, що служать найменуванням спеціальних понять якої-небудь галузі знання – науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо [Струганець 2000, с. 69]. Як наводить «Словник лінгвістичних термінів», «терміни – це штучно утворені слова або словосполучення, що виражають спеціальні поняття з певних галузей науки, техніки і мистецтва» [Голянич 2011, с. 220].

В історії розвитку термінознавства поступово відбулася зміна уявлень про термін: спочатку його вважали «особливим словом» (І. Ковалик, Н. Непійвода), потім – «словом в особливій функції» (К. Люцинський, О. Покровська, С. Худолєєва), основа якого – «мовний субстрат» [Романова 2011, с. 55-56]. У мовознавстві досі існує уявлення про термін як лексему, що точно та однозначно позначає певне поняття науки, техніки, мистецтва. Так, деякі науковці розуміють під терміном «іменник або іменникове словосполучення, що позначає професійне поняття й призначене для

задоволення специфічних потреб спілкування у сфері певної професії» [Васенко 2008, с. 74]. Найважливішою ознакою терміна тут виявляється його особлива функція у певній сфері людської діяльності.

На таких особливостях терміна як обмеженість його узуалізації та приналежність до певного стилю також наголошує Н. М. Раєвська: «термін є словом, яке характеризується не лише стильовою співвіднесеністю, але й певною замкненістю в системі лексики на означення понять певної окресленої галузі знань» [Раєвська 2001, с. 155].

Навчальний посібник з фахової української мови авторів Васенко Л. А., Дубічинського В. В., Кринець О. М. подає тлумачення терміна через порівняння його з поняттям: «Термін – це мовний знак, що позначає спеціальне поняття у відповідній системі понять, а поняття – це одиниця думки з розмитим змістом і обсягом» [Васенко 2008, с. 75]. М. І. Мостовий тлумачить термін як слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття в спеціалізованій галузі знання чи виробництва [Мостовий 1993, с. 142]. Тобто термін є формою позначення певного поняття шляхом його номінації. Як зауважує науковець, на відміну від звичайного слова, термін не називає поняття, а навпаки, поняття приписується терміну, додається до нього [Мостовий 1993, с. 142].

«Лінгвістична енциклопедія» О. О. Селіванової пропонує дефініцію, що досить детально описує термін як слово чи сполуку, що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, у конкретній галузі знань чи людської діяльності, тобто як одиницю «мови для спеціальних цілей» [Селіванова 2011, с. 736].

Грунтовне і детально розроблене визначення терміна як мовної одиниці наводить О. Пономарів: «Термін – це одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу

мови й підпорядковується її законам» [Пономарів 2000, с. 91]. Автор зазначає, що основною сферою застосування термінологічної лексики є офіційно-діловий та науковий стилі мовлення [Пономарів 2000, с. 93]. На штучній природі терміна наголошують автори посібника «Сучасна українська мова»: «терміни – це штучно утворені слова або словосполучення, що виражають спеціальні поняття з певних галузей науки, техніки і мистецтва» [Бондар, Карпенко, Микитин-Дружинець 2006, с. 366],

Якщо систематизувати численні дефініції терміна, які склалися на сьогодні у мовознавчій науці, можемо згрупувати їх навколо основних підходів згідно з аспектом, який автори виділяють як найбільш значущий:

1. Номінативний: відповідно до якого термін тлумачать насамперед як номінацію деякого поняття, явища певної сфери діяльності або галузі знання. Приміром, Л. М. Овсієнко надає дефініцію терміну як номінативної одиниці, що позначає певне фахове поняття [Овсієнко 2022, с. 90]. Подібного підходу дотримуються автори глосарія термінів термінознавства: “A lexical unit consisting of one or more than one word which represents a concept inside a domain” [Besse et al. 1997, с. 152].

2. Функціональний: головним критерієм у визначенні терміна є особлива функція термінологічного слова чи словосполучення у певній галузі. У межах цього підходу лінгвісти (зокрема, Т. Р. Кияк), акцентують увагу на тому, що терміном виступає зазвичай не якесь специфічне слово. Це може бути навіть будь-яке загальноживане слово, яке, втім, виконує особливу функцію у фаховому спілкуванні. Саме ця функція і робить його терміном.

3. Системний: найвагомим аспектом терміна, на думку представників даного підходу, є його системність та приналежність до певної терміносистеми спеціальної/фахової мови (наприклад, цей підхід демонструють такі дослідники як Н. М. Раєвська, О. О. Селіванова).

4. Комунікативний: даний підхід виокремився з функціонального, його представники концентрують увагу в першу чергу на ознаках терміна як

мовної одиниці, що забезпечує фахову комунікацію. Таким чином розглядали термін у своїх роботах М. Т. Кабре, Е. Вюстер. Так, за словами М. Кабре, комунікативна теорія термінології – це лінгвістичний підхід, який вивчає терміни одночасно як одиниці мови, пізнання та соціальної функції [Cabré 2009, p. 9].

5. Семіотичний: представники цього напряму розробляють визначення терміну як насамперед мовного знаку. Цей підхід включає дефініції терміна як мовного знаку з усіма властивими йому ознаками та функціями. Так, на думку М. С. Зарицького, термінами є мовні знаки, які виражають наукові поняття, втілюють результати теоретико-пізнавальної діяльності людини і слугують інструментом наукового мислення [Зарицький 2004].

6. Когнітивний: автори, що представляють цей підхід, розуміють під терміном вербалізатор певного концепту. Даний підхід, котрий виокремився в окремий напрям «когнітивне термінознавство», представлений у дефініціях, що фокусуються на співвіднесенні терміна зі спеціальним поняттям, з його особливим термінологічним значенням, «розгляд терміну як мовного явища, матеріалізованого в мовленні, точніше – в дискурсі, яке представляє вербалізований концепт» [Селіванова 2011, с. 736]. Такої ж думки дотримуються і деякі зарубіжні науковці: “A term is defined as a word or words corresponding to one or more concepts” [Elkin, Tuttle 2012, p. 1]. Згідно з цим підходом, термін являє собою вербалізований результат когнітивної діяльності фахівця, пов’язаний з осмисленням і засвоєнням ним професійного досвіду [Попович, Бялик 2020, с. 209].

Отже, багато мовознавців погоджуються в тому, що для точного демінування терміна треба враховувати різницю між лінгвістичним рівнем, рівнем концепту та рівнем об’єкта [Derescker 2015, p. 34], тобто розглядати термін у різних вимірах. Розглянувши вищезазначені визначення терміна як мовного явища, наведені у науковій літературі, можемо зауважити, що усі вони однаково важливі для розуміння цього складного поняття, тому найкращими вважаємо ті визначення, що максимально деталізують його

основні параметри – форму, значення, функції, роль у мовній системі, знакову природу.

В результаті аналізу теоретичних джерел, присвячених дефінуванню терміна, можемо зробити висновок, що проблема визначення терміна не є остаточно вирішеною в царині мовознавства через наявність різних підходів до його тлумачення. Але більшість дослідників сходяться на думці, що термін – це слово або словосполучення, що вербально позначає спеціальні поняття певної галузі знання чи професійної сфери (науки, техніки, культури, політики, спорту, тощо). Він є складником системи мовних знаків, яка забезпечує спілкування фахівців у певній галузі.

1.2 Термін та суміжні поняття: проблема розмежування

Перш ніж детально розглядати термінологію будь-якої предметної чи фахової галузі, досліднику необхідно співвіднести ключове поняття такого аналізу «термін» із близькими за значенням та суміжними поняттями. Сучасна лінгвістична наука, зокрема її розділ «термінознавство», оперує такими поняттям як «термінологічна одиниця», «термінолексема», «терміносполучення», «термінологія», «терміносистема», «номенклатура», «номенклатурна назва», «професіоналізм». Отже, вважаємо за необхідне зосередитись на проблемі розмежування цих понять.

Почнемо з того, що будь-який термін є лексемою, хоч і зі специфічними характеристиками. Відповідно, в сучасному термінознавстві паралельно вживаються поняття «термінолексема» та «термінологічна одиниця», які мають ідентичне значення. Поняття «терміносполучення», виходячи з його компонентного аналізу, означає «термінологічне словосполучення» та, відповідно, вживається на позначення не всіх термінів, а лише тих, що є словосполученнями, тобто це гіпонім до слова «термін».

З іншого боку, термін не існує в мові сам по собі, відокремлено, а складає набір термінолексем, тобто *термінологію* певної галузі, що актуалізується лексичними одиницями певної мови. В лінгвістиці її визначають як «сукупність елементів цілого, між котрими існує особливий та тривалий зв'язок і які адекватно висловлюють систему понять теорії та описують певну спеціальну сферу людських знань чи діяльності» [Панько 1994, с. 151], тобто сукупність термінів деякої мови чи фахової сфери.

Н. В. Нікуліна зауважує, що поняття «термінологія» може розглядатися як у вузькому, так і в широкому значенні. На думку дослідниці, у сучасному мовознавстві термінологією називають, по-перше, науку про терміни, по-друге, накопичений і використовуваний нацією протягом її пізнавально-інтелектуального розвитку термінофонд (українська термінологія), по-третє, окрему групу слів-термінів (галузева або фахова термінологія). Поняття «українська термінологія» із загальнолінгвістичного погляду позначає певну групу слів у мові; із лексикологічного – шар спеціальної лексики в загальному лексичному складі мови, що за певними ознаками протистоїть іншим шарам лексики. Галузевою ж термінологією є така, яку використовують у певній галузі знання та діяльності [Нікуліна 2009, с. 48].

Слово «термінологія» багатозначне. Цей факт добре задокументований в публікаціях з термінознавства, і він бентежить багатьох дослідників [Micha 2018, р. 10]. При дослідженні термінології лінгвісти найчастіше виокремлюють такі значення цього поняття: а) наука про терміни (зараз частіше вживається «термінознавство»); б) спеціальна лексика у складі всіх слів певної мови; в) лексика, що обслуговує певну галузь науки чи техніки [Кияк 1989, с. 7]. Термінологія як наукова дисципліна поступово стала міждисциплінарною і трансдисциплінарною [Thelen 2015, р. 347].

У роботі Дж. Сейджера наводиться три визначення термінології: (1) набір практик, методів, що використовуються для збору, опису та презентації термінів; (2) теорія, тобто набір передумов, аргументів і висновків, необхідних для пояснення зв'язків між поняттями та термінами, які є

фундаментальними для зв'язної діяльності під (1); (3) лексика спеціальної предметної галузі [Sager 1990].

В сучасній лінгвістичній науці принципово розмежовують поняття «термінологія» (як сукупність термінів, що стихійно склалася) та «терміносистема» (яку розуміють як свідомо конструйовану фахівцями систему термінів, із численними зв'язками всередині системи) [Ментинська 2018, с. 33]. Під терміносистемою в сучасному мовознавстві розуміють упорядковану сукупність термінів, які адекватно виражають систему понять спеціальної сфери людської діяльності, між якими існує обов'язковий і незаперечний зв'язок, а сукупність таких зв'язків у середині сукупності термінів визначають його структуру [Зацний 1992]. За визначенням Л. Симоненко, «термінологічна система – це система знаків, зміст і зв'язки якої замкнені межами однієї галузі знань» [Симоненко 2001, с. 3]. Системність термінології насамперед полягає в існуванні у ній системно-мовних відношень, які фахівці кваліфікують як «прояви лінгвістичної неоднозначності» – синонімії, антонімії, омонімії та полісемії [Наконечний 2016], гіперо-гіпонімії [Вовчанська 2013]. Саме наявність зв'язків усередині термінології і визначає цілісність терміносистеми.

Тобто терміносистема – це не просто множина термінів деякої галузі, але насамперед сукупність внутрішніх зв'язків і відношень між цими термінами та з іншими підсистемами лексики. На ще одну відмінність між цими поняттями звертає увагу І. Ментинська: «термінологія формується стихійно, одночасно з появою і формуванням конкретної галузі, а терміносистема формується на певному етапі розвитку наукового знання тої чи тої галузі, коли створено наукову теорію, позначено об'єкти та зв'язки між цими знаннями [Ментинська 2018, с. 35]. Отже, терміносистема є більш високим ступенем організації терміноодиниць, аніж термінологія.

Слід зазначити, що термінологія певної галузі має такі ж тенденції розвитку, що і вся мова, тому що будь-яка терміносистема, разом з термінологіями інших фахових сфер, належить до одного з мовних рівнів –

лексичного, а «лексичний рівень є найдинамічнішим та найчутливішим до мовних та позамовних змін» [Наумчук 2018, с. 26]. Мова є системою гнучкою, рухливою, чутливою до змін у навколишньому середовищі. Як зазначає Ю. А. Зацний, мова не може не реагувати на зміни в суспільному житті носіїв, викликані новими реаліями [Зацний 2007, с. 3]. Відбувається процес постійного оновлення та трансформування як конкретної предметної галузі, так і термінології, що її обслуговує, адже у світі постійно з'являються нові ідеї та поняття, предмети (наприклад, сконструйовані прилади, винайдені речовини), для номінування яких у мові виникає нова лексика або використовується в новому значенні вже наявна. Інші ж реалії, навпаки, виходять з широкого ужитку, разом з ними відходять на периферію мовної системи або взагалі зникають і їхні назви, тобто системи термінів теж демонструють динаміку. Тому важливість поняття «терміносистема» як втілення системного підходу до аналізу термінології зумовлена самою сутністю цього явища,

Не менш значущим для розуміння сутності терміна є його співставлення із поняттям «номен» (або «номенклатура», «номенклатурна назва»). Номенклатурні назви широко використовуються у науковій та технічній літературі, але на сьогодні не вироблено чітких критеріїв для розмежування цих двох мовних одиниць, більша частина галузевих номенклатур не досліджена [Романова 2011, с. 59]. Попри деякі подібності у тлумаченні обох понять, загалом мовознавці їх не ототожнюють. Приміром, В. М. Овчаренко зазначає, що «номенклатурні знаки не є термінами, бо вони не виражають термінованих понять і позначають лише окремі об'єкти чи їх групи, що входять до обсягу відповідного поняття» [цит. за: Романова 2011, с. 59]. Такий саме підхід зустрічаємо і в деяких інших теоретичних працях. Так, Б. Михайлишин і П. Стахів погоджуються, що терміни й номенклатурні знаки є найменуваннями однієї природи, але вбачають відмінність між ними з огляду на обсяг значень: номени називають поняття, що пов'язані з конкретними реаліями і тому вужчі за наукові поняття, номіновані

термінами). Науковці запропонували перші номінувати «терміни-поняття» а другі — «терміни-назви» [цит. за: Романова 2011, с. 60]. Український дослідник М. І. Мостовий вважає номенклатуру різновидом термінів та поділяє термінологію на номенклатуру і професіоналізми [Мостовий 1993, с. 191-192]. На його думку, номенклатура – це сукупність спеціальних термінів-назв, які вживаються в окремій фаховій ділянці.

Поняття «професіоналізм» також співвідноситься, але не збігається з поняттям «термін». На думку М. І. Мостового, професіоналізми є дублетами науково-технічних термінів, вони елементами відкритої динамічної системи та не складають замкнутої системи. Професіоналізми позначають народні ремесла, виробничі процеси, знаряддя або продукти праці. Вони носять чіткий місцевий характер і їм властива деяка емоційність, що викликана особливостями просторіччя. Внаслідок цього професіоналізми відносяться до окремого підвиду діалекту, бо вони вживаються поза межами виробничих стосунків. Але переважна більшість дослідників вважають, що «доцільним є розмежування професіоналізмів і термінів, котрі разом становлять поняття спеціальної субмови» [Д'яков 2000]. С. В. Харицька та А. В. Колісниченко називають професіоналізми «неофіційними синонімами до термінів» [Харицька, Колісниченко 2020]. Бачимо, що терміни і професіоналізми є дотичними у тому, що вони разом складають основу фахової мови будь-якої сфери, але при цьому професіоналізми, на відміну від термінів, є неофіційними стилістично маркованими мовними одиницями, що виникають стихійно та існують паралельно термінам.

Отже, проаналізувавши співвідносні та суміжні терміни, доходимо висновку, що в сучасному мовознавстві та термінознавстві лексеми «термінологічна одиниця» та «термінолексема» вживаються у якості синонімів до слова «термін», «терміносполучення» за значенням є вужчим, бо воно номінує лише один з різновидів термінів. Поняття «термінологія» та «терміносистема» позначають відповідно сукупність термінів певної галузі та

систему зв'язків між ними. Поняття «номенклатура» («номенклатурна назва») та «професіоналізм» є підвидами фахової мови і не тотожні терміну.

1.3 Основні ознаки терміна як мовної одиниці

Дослідження термінології, попри доволі великий обсяг напрацювань, не є вичерпаним, воно залишається перспективним напрямом мовознавчої науки та продовжує привертати увагу спеціалістів до численних дискусійних питань через постійне поповнення та оновлення терміносистем різних галузей, а також завдяки складності для розуміння нефахівців, адже дослідник певної термінології має бути не тільки лінгвістом, але й володіти достатнім обсягом знань конкретної сфери для правильного розуміння та витлумачення її понять та термінів, що їх позначають.

Незважаючи на доволі чітке уявлення сучасних науковців про те, які саме мовні одиниці слід вважати терміном, його специфічні риси, що відрізняють термін від інших видів лексики, досі залишаються предметом наукової полеміки. Про це свідчить велика кількість робіт, присвячених даній темі, а також відсутність одностайності щодо критеріїв терміна. Проблема є не лише теоретичною, оскільки в добу інформаційних технологій важливим новим напрямом термінознавства стає автоматизація їх пошуку та виокремлення з метою укладання термінологічних корпусів різних фахових галузей [Ivanović 2022], [Terryn, Hoste, Lefever 2021], для чого необхідно зазначити чіткі критерії того, які лексеми відносити до термінів, а які ними не є. Для систематизації нашого уявлення про термін важаємо за доцільне зробити огляд основних підходів та поглядів сучасних термінознавців до проблеми його ознак.

Як виявив аналіз теоретичних джерел із цього питання, найчастіше в якості важливого показника терміна дослідники вказують його

денотативність (тобто здатність співвідноситись із одним поняттям, передавати лише одне унікальне значення) [Корунець 2003, с. 138]. Приміром, лексеми *хромосома, карданний вал, полікарбонат, дактилоскопія, охлократія, швенза, сальдо, томографія, конфабуляція, spindle, collider, transponder, decathlon* позначають лише один об'єкт чи явище та мають одне значення. Цю характеристику терміна розглядають у зв'язку з його **моносемантичністю**. На думку багатьох лінгвістів, термін має тенденцію до однозначності; інші дослідники впевнені, що термін допускає багатозначність, але якщо застосовується в кількох фахових сферах.

Дійсно, є непоодинокі випадки, коли термін може функціонувати за межами певної терміносистеми, але вже з іншою семантикою. Приміром, термін «*декларація*» має такі значення залежно від сфери, в якій використовується: 1) політична заява від імені держави, уряду, партії чи іншої організації; 2) заява, що подається митним органам при перетинанні кордону (митна Д.); 3) документ, що додається до цінних пакетів, які відправляються за кордон (поштова Д.); 4) заява особи про розмір її доходів, майна тощо (податкова Д.); 5) міжнародний документ про основні принципи з тих або інших питань [Ситько, Шаповаленко 2013, с. 11]. Тобто, загалом як лексема, як частина мовної системи такий термін є багатозначним, але в межах однієї галузі він зберігає моносемантичність. Отже, щодо цього критерію нема однаковості серед вчених, і він не може виступати єдиним для виокремлення термінів з-поміж інших лексичних одиниць.

Аналіз наукового доробку термінознавців свідчить, що ще однією ознакою терміна вважають його **інформаційну насиченість**: «у науковому й технічному терміні дане найбільш точне, концентроване й ошадливе визначення наукового або технічного поняття» [Борисевич, Ратомська 2012, с. 226]. Терміни є основою дефініцій понять будь-якої науки, оскільки «термінологічне визначення дає необхідні й достатні умови для поняття» [Ten Hacken 2015, р. 3]. Проте, можемо стверджувати, що такий критерій є релевантним для терміна, але недостатнім, оскільки значний інформаційний

обсяг може бути притаманним не тільки термінам, але й іншим розрядам слів.

Іншою істотною характеристикою терміна лінгвісти вважають **приналежність до спеціальної галузі знань або сфери діяльності**, що робить його ключовим компонентом фахового словника будь-якої мови. Терміни відносять до нечастотних слів через те, що вони мають досить вузьку сферу застосування та представляють фахові номінації понять і явищ, що релевантні лише для певної професійної галузі. Такий підхід демонструє авторка «Лінгвістичної енциклопедії» О. Селіванова, яка відносить терміни до професійної лексики: «характерною властивістю професійної лексики є те, що вона відбиває лише окрему сферу діяльності людини та не функціонує за її межами» [Селіванова 2011, с. 609]. Приміром, термін *«преюдиціальність»* (обов'язковість фактів, встановлених судовим рішенням, що набуло законної сили в одній цивільній справі, для суду при розгляді інших цивільних справ, в яких беруть участь ті самі особи [Ситько, Шаповаленко 2013, с. 33]) належить до юридичної термінології та в жодній іншій професійній сфері не використовується. На перший погляд, дійсно, зв'язок з певною галуззю чи науковою концепцією відрізняє термін від загальноживаної лексики, оскільки саме термін несе в собі спеціальні галузеві знання. З іншого боку, як бачимо із наведених раніше прикладів, інколи терміни можуть вживатися в інших фахових сферах, але при цьому набувають там інших значень.

Стилістична нейтральність також часто зазначається дослідниками як притаманна терміну, адже саме це відрізняє його від близьких за змістом професіоналізмів. Щоправда, терміни інколи набувають стилістичного забарвлення, але за умови переміщення в інший, нефаховий контекст. Так, в художньому тексті терміни можуть застосовуватись автором для характеристики персонажів чи створення фахового середовища [Посохова 2017]. Потенційно нейтральні терміни не обмежуються винятково межами наукового дискурсу, а розширюють межі свого функціонування, аж до такого нібито далекого поетичного тексту: «У художньому мовленні терміни

зазнають певних семантичних трансформацій (від появи експресивно-емоційного забарвлення до розвитку нового метафоричного значення), додаткових смислових відтінків, нових асоціативних і функціональних нашарувань, тобто виступають самостійними елементами лексичної системи художнього мовлення, засобами художнього зображення» [Біленко 2019, с. 252].

У таких випадках на поняттєвий зміст терміна нашаровується емоційно-експресивне забарвлення, і він може виконувати не тільки свою основну функцію (номінативну), але й слугувати засобом створення образності, оцінності, портретної та мовленнєвої характеристики. Терміни в наш час виходять далеко за межі спеціальної літератури й нехудожніх стилів, вони навіть метафоризуються, що може зближувати їх із загальноживаними словами. В художніх текстах вони вже є не тільки засобом номінування певного фахового поняття, але й стають ефективним засобом мовної виразності. Так, у наукових працях А. В. Посохової [Посохова 2017], [Posokhova 2016] доведено, що у «виробничих» романах терміни ефективні в процесі деталізації професійної сфери та створення фахового контексту, як-от у творі А. Гейлі “Airport”: “*Air Traffic Control, hampered by the loss of runway three zero, had instituted flow control procedures, limiting the volume of incoming traffic from adjoining air route centers at Minneapolis, Cleveland, Kansas City, Indianapolis, and Denver*” [Hailey 2015, p. 148] або у романі І. МакЮена “Saturday”: “*He clipped the neck of a middle cerebral artery aneurysm – he's something of a master in the art - and performed a biopsy for a tumour in the thalamus, a region where it's not possible to operate*” [McEwan 2006, p. 8].

Деякі дослідники виокремлюють такий аспект терміна як **штучність**: «специфічною рисою термінології можна назвати легкість проникнення в термінолексику чужомовних запозичень і штучне створення термінів» [Романова 2011, с. 57]. Оскільки терміни виникають у мові не спонтанно, а свідомо конструюються фахівцями певної галузі для номінування нових предметів та явищ, можемо погодитись із цією ознакою як однією з найбільш

значущих для терміна, паралельно зазначаючи, що вона, проте, може бути притаманна і іншим групам лексики, таким як авторські новотвори або лексиці штучних мов. Тому вважаємо цей чиник важливим, але недостатнім для виокремлення терміна.

Аналіз теоретичних робіт засвідчив, що однією з найважливіших характеристик та умов існування терміна вважають його **системність**, тобто існування його як складника сукупності елементів, із якими він вступає в певні зв'язки й відношення, фіксуючи у своєму поняттєвому обсязі визначений фрагмент дійсності. Таким чином, кожна термінологічна одиниця, разом з іншими термінами, забезпечує повне й системне відбиття на рівні мови системності знань, що накопичені наукою у певній галузі. Функціонуючи в різних наукових сферах, терміни утворюють фахові термінологічні системи. Термін може вживатися в декількох різних галузях, але у певній термінологічній системі такий термін є найчастіше тільки однозначним [Книшенко 2014, с. 58], оскільки його значення реалізується саме у фаховій сфері.

Щодо конкретних форм прояву, системність термінології насамперед виявляється в існуванні серед термінів однієї фахової сфери системно-мовних відношень, які лінгвістична теорія тлумачить як прояви лінгвістичної неоднозначності – синонімії, антонімії, омонімії та полісемії [Наконечний 2016], гіперо-гіпонімії [Вовчанська 2013]. Цілісність та водночас динаміку терміносистеми зумовлює наявність зв'язків усередині термінології, які виникають в процесі взаємодії її складників між собою.

До розглянутих вище ознак терміна деякі науковці також додають його незалежність від контексту, номінативність, усталеність та відтворюваність у мові. М. П. Кочерган до найважливіших характеристик терміна відносить:

- 1) системність (кожен термін належить до терміносистеми і своє значення отримує та реалізує в ній);
- 2) наявність чіткої дефініції;
- 3) тенденцію до моносемантичності;

4) відсутність експресивності;

5) стилістичну нейтральність [Кочерган 2001, с. 220].

Ф. О. Циткіна вважає релевантними такі ознаки терміна:

1) короткість і точність;

2) специфічність – в ідеалі термінологічне найменування повинне бути однозначним у межах окремої галузевої термінології і не мати синонімів;

3) відсутність емоційно-експресивного забарвлення [Циткіна 2003, с. 85].

Власний перелік вимог до термінів наводить Ю. О. Карпенко:

1) чітка окресленість значення – вони не просто виражають поняття, а спираються на наукову дефініцію поняття;

2) однозначність;

3) підкреслена логічність, відсутність емоційності і стилістичної забарвленості;

4) поширення серед фахівців (у загальноживану мову вони входять рідко) [Карпенко 1991, с. 93-94].

Підсумовуючи власну наукову розвідку, О. О. Романова зазначила, що:

а) терміном може бути і слово, і словосполучення;

б) термін пов'язаний із науковим поняттям;

в) термін функціонує у спеціальній сфері, може існувати лише в межах одного термінологічного поля;

г) термін системний, тобто займає чітко визначене місце в терміносистемі;

г) терміну притаманне значне функціональне навантаження;

д) значення терміна й лексичне значення слова – це однорідні категорії з певними відмінностями, зокрема тому, що значення термінів установлюють унаслідок свідомої домовленості [Романова 2011, с. 61].

Отже, проведене нами дослідження теоретичних джерел виявило, що в сучасній лінгвістичній науці терміном вважають чи словосполучення спеціальної мови, яке точно виражає спеціальне поняття галузі. Серед

мовознавців і термінознавців досі нема одностайності щодо повного набору критеріїв, які дозволили б чітко відрізнити його від суміжних понять. До істотних ознак терміна фахівці найчастіше відносять такі: денотативність, приналежність терміна до фахової або професійної галузі та вузька сфера застосування, стилістична нейтральність, штучність, системність, моносемантичність. Проте, важливо акцентувати увагу на тому, що жоден із цих критеріїв не можна застосовувати до виокремлення терміна без одночасного урахування інших ознак. З іншого боку, як доводить мовний матеріал, лише незначна кількість термінів демонструє відповідність усім переліченим критеріям. У дійсності та чи інша ознака може бути або відсутня, або проявлятися не в повній мірі, що, однак, не заперечує приналежність лексеми до термінів. Така «розмитість» критеріїв інколи ускладнює тлумачення та подальший аналіз терміна.

1.4 Підходи до класифікації термінів

У зв'язку з тим, що наука й технології відіграють величезну роль у сучасному житті та визначають прогрес людства, термінологія, що є основою фіксації, збереження та передачі знань усіх фахових галузей, привертає значну увагу спеціалістів. Термінологічний апарат, що обслуговує будь-яку професійну та наукову сферу, потребує упорядкування, унормування, коректного лексикографування та узгодження з термінологічною лексикою інших (особливо суміжних) фахових галузей.

Оскільки термінологія практично будь-якої галузі може бути представлена великою кількістю лексем, різних за характеристиками (походженням, структурою, семантикою, особливостями функціонування), одним із найважливіших завдань лінгвістів постає систематизація та якомога повніша і вичерпна класифікація термінів. Відповідно, у доробку сучасного

термінознавства є кілька підходів до класифікування термінів за різними принципами, огляд яких наведемо далі.

1. **За походженням** всі терміни поділяються на *власні* (ті, які виникли у відповідній мові) та *запозичені* (терміни іншомовного походження, запозичені в різні історичні періоди або утворені від іншомовних слів). В українській мові, приміром, до власних термінів належать: *позика, нежить, пательня, уряд, мито, гривня, гончар, збіжжя, дідух, випромінення, боковик*. Українськомовними термінами іншомовного походження є: запозичені з латини *консиліум, кардіолог, постулат, плебісцит, оферта*; з грецької мови *бібліографія, етнологія, психолог, енциклопедія*; з англійської мови *аероплан, блокчейн, пірсинг, донат, ноу-хау, геймер, бізнес, трафік, менеджер, піар, тример, паркінг, банер, картридж, сигніфікат, демінутив, тикер, трейлер*; з німецької – *ландшафт, бухгалтер, штаб, гауляйтер, канцлер*; французької – *парфе, метрдотель, жабо, суфле, конфі, візаж*; італійської – *піаніно, соната, інтермецо, болоньєзе, палаццо, тортелліні*.

Англійська мова є однією з найбагатших у світі за розмірами словникового запасу, до якого, зокрема належать і численні терміни різних галузей науки, техніки, мистецтва тощо. Велику їх частину складають власні терміни і терміносполучення, що утворилися за рахунок власних ресурсів, наприклад, *marketing, sequel, spindle, software, clickbait, overdraft, leasing, franchising*, тощо. Завдяки своєму статусу як мови міжнародного спілкування та глобалізаційним тенденціям сучасного суспільства англійська мова тривалий час залишається потужним джерелом запозичень для багатьох світових мов, але водночас містить у своєму складі численні запозичені терміни, які перейшли до неї з інших мов: французької – *hors d'oeuvre, bijoux, fondue, plié, niche, avant-garde, pastiche*; німецької – *gestalt, rucksack, lager, dachshund, pretzel, doppelgänger, blitzkrieg*; іспанської – *lasso, burrito, churro, quesadilla, jalapeño, guacamole, rodeo*; японської – *tatami, katana, samurai, tofu, tsunami, origami, karaoke, karate, sensei, fugu*. Тобто англійськомовна

термінологія є системою гнучкою, динамічною, вона поповнює інші мови та сама збагачується, залучаючи до свого складу іншомовні терміни.

Варто зазначити, що власні терміни певної мови можуть утворюватися від інших лексем цієї ж мови шляхом зміни їх значення при входженні в певну фахову сферу, тобто за рахунок **термінологізації** – «перетворення на термін певної лексичної одиниці (слова, словосполучення) літературної мови» [МФЕ 2007, с. 410]. В результаті цього процесу виникають лексичні одиниці, «лексико-семантична структура яких має вихідне загальноживане значення і похідне – термінологічне» [Куц 2010, с. 201]. Наприклад, етимологічний аналіз терміна “*spoiler*” виявив, що початково він мав значення “*one who robs or plunders*”. Згодом він отримав вузькі термінологічні значення в різних галузях: у спорті й політиці “*one who mars another's chance at victory*” (очевидно, потрапивши у ці сфери з боксу, де вживався як “*inferior fighter whose tactic is to disrupt an opponent's style*”); у кінематографічній галузі виникло значення “*information about the plot of a movie, etc., which might 'spoil' it for one who has not seen it*”. Пізніше термін також почав застосовуватися в авіації як “*the flap that thwarts the 'lift' on the plane*”, та згодом став позначати подібну конструкцію у швидкісних катерів та автомобілів [OED]. Отже, “*spoiler*” є прикладом англійськомовної термінологізованої лексеми.

2. **За структурою** терміни поділяються на **прості** (виражені одним словом – *abbreviation, euphemism, cooptation, consulting, phytotron, barter, ruscidia*), **складні** (слова, утворені від кількох основ, або композити – *cross-course, cross-pollination, cyberattack, heterosexual, agbiotech, nutrigenomics, weightlifting, surge-plate, hyperloop, hypertension*) та **складені** (виражені словосполученнями, їх ще називають «терміносполученнями» – *catalytic converter, casus belli, Septoria leaf spot, downy mildew, phytopathogenic fungus, cell membrane*). У військовій та спортивній галузях інколи зустрічаються **терміни-речення** (*All aboard! All clear!*).

Як зазначає Т. І. Панько, «утворення нових термінів відбувається у різні способи шляхом залучення різних мовних засобів, при цьому вибір оптимального способу номінації – складний процес, він визначається об'єктивними і суб'єктивними моментами, зовнішніми і внутрішніми чинниками» [Панько 1994, с. 160–161].

3. **За віднесеністю до певної частини мови** терміни можуть бути представлені **термінами-іменниками** (найбільш численна група, адже більшість з них позначають предмети і явища певної професійної сфери – *impeachment, emmitent, phishing, hydrogen*), **дієсловами** (у фахових назвах дій та процесів – *to disulphate, to corrugate, to contaminate, to infiltrate*), **прикметниками** (на позначення характеристик і ознак, релевантних для даної галузі – *phytosanitary, eidetic, euristic, endoscopic, paraverbal, haemorrhagic, visceral, interoceptive*), зрідка **прислівниками** (на позначення способу виконання чи особливостей перебігу фахового процесу – *capriccioso, forte, allegro, moderato, a priori, de jure*). За цим же принципом терміні-словосполучення поділяються на іменникові, дієслівні, прикметникові, прислівникові, залежно від частиномовної приналежності головного слова.

4. **За ступенем спеціалізації значення** терміни ділять на три основні групи [Панько 1994, с. 33]:

- **Загальнонаукові** терміни (до яких також відносять загально технічні, які функціонують практично в усіх наукових та фахових галузях – *hypothesis, synthesis, theory, methodology, category, formula, data, criterion, sampling*). Варто зауважити, що інколи такі терміни в межах певної термінології можуть звужувати значення.

- **Міжгалузеві** терміни (терміни, які застосовуються в кількох споріднених або й віддалених галузях – “*valency*” та “*isotopy*” вживаються в хімії і в лінгвістиці, “*devaluation*” використовується в економічній науці, але також і в лінгвістиці на позначення девальвації слова, “*plasma*” є терміном як фізики, так і медичної сфери).

- **Вузькогалузеві** терміни (характерні лише для певної галузі знань).

В. В. Коптілов зазначив, що у зв'язку з появою нових галузей та відкриттям нових явищ та, як наслідок, динамічністю та змінами у вживанні термінів можуть виникнути значні труднощі при визначенні галузевої і вузькоспеціальної термінології, тому він слушно запропонував поділити останню категорію наведеного вище переліку на *галузеві терміни* (терміни, які вживаються лише в одній галузі знань, але у різних її сферах) та *вузькоспеціальні* (що притаманні лише вузькій спеціальній сфері та за її межами не використовуються) [Коптілов 2003, с. 34].

Склад та функціонування кожної з цих груп залежить від актуальності та особливостей розвитку відповідної галузі. Якщо галузь є перспективною, соціально важливою та стрімко росте, її термінологія швидше поповнюється, отримує більше можливостей для розвитку.

Подібну класифікацію термінів за сферою охоплення подає Н. В. Артикуца, пропонуючи їх групування на загальні (поширені в усіх галузях певної сфери або науки), галузеві, міжгалузеві, суміжні з іншими галузями діяльності [Артикуца 2005, с. 35]. Щоправда, цю класифікацію ми вважаємо менш вдалою, адже межі між останніми двома групами є недостатньо чітко окресленими.

Група вузькогалузових термінів є досить неоднорідною за складом та може бути поділена далі на більш вузькі групи за сферами застосування. До них відносяться, наприклад, лінгвістичні терміни *zeugma, phoneme, affix, sememe, homonymy, diphthongoid*; юридичні *acclamation, gabitoscopy, delinquency, depenalization, ejoscopy*; біологічні *pathogen, cotyledon, breeding line, mitochondrion, mycobiota*; спортивні *clinch, backhand, offside, stalemate, peloton, overtime*; військові *shotgun, sergeant, casualties, guided missile, munitions, reconnaissance, interoperability, land-attack, counterfire*, тощо).

Варіант подібної класифікації також подають автори видання “Glossary of terms used in terminology” [Besse et al. 1997, p. 152-153]. Вони пропонують поділ термінів на *general terms of a subject field, craft- or industry-specific and even firm-specific terms, product-specific terms*. Цей підхід не можна вважати

універсальним, адже за назвами груп очевидно, що він більше стосується термінів сфери бізнесу і не сумісний з безліччю інших галузей.

5. **За кількістю значень** терміни можуть бути *моносемантичними* (однозначними, в семантичній структурі яких наявне лише одне значення) та *полісемантичними* (багатозначними, в семантиці яких комбінується кілька значень). Як зазначалося раніше, хоч одним із критеріїв терміна в багатьох наукових працях зазначають його однозначність, все ж деяким термінам може бути притаманна полісемія, найчастіше якщо вони належать до різних фахових сфер. Так, термін *recovery* може вживатися в медицині в значенні «відновлення, одужання», у будівництві як «ремонтні роботи», у військовій сфері у значенні «збір, евакуація»). Вірно інтерпретувати семантику такого терміна можна лише, взявши до уваги контекст комунікації та сферу ужитку.

6. **За кодифікованістю** (тобто зафіксованістю у нормативних документах – стандартах, номенклатурах, галузевих енциклопедіях) терміни діляться на *кодифіковані* та *некодифіковані*. Кодифікований термін є еталоном для використання в документації, наукових роботах, усній та письмовій фаховій комунікації.

Узагальнену класифікацію термінів представлено в таблиці 1.1, яка свідчить про багатовимірність підходів дослідників до групування термінів за різними ознаками.

Таблиця 1.1

Типологія термінів

Принцип в основі класифікації	Види термінів
1. За походженням	<ul style="list-style-type: none"> • власні • запозичені
2. За структурою	<ul style="list-style-type: none"> • прості • складні • складені: <ul style="list-style-type: none"> • двокомпонентні, • трикомпонентні, • чотирикомпонентні, • терміни-речення

3. За віднесеністю до певної частини мови	терміни-слова: <ul style="list-style-type: none"> • терміни-іменники, • терміни-дієслова, • терміни-прикметники, • терміни-прислівники терміни-словосполучення: <ul style="list-style-type: none"> • іменникові, • дієслівні, • прикметникові, • прислівникові
4. За ступенем спеціалізації значення	<ul style="list-style-type: none"> • загальнонаукові, • міжгалузеві, • вузькогалузеві
5. За кількістю значень	<ul style="list-style-type: none"> • моносемантичні, • полісемантичні
6. За кодифікованістю	<ul style="list-style-type: none"> • кодифіковані, • некодифіковані

У результаті проведеного аналізу теоретичних джерел вітчизняного та зарубіжного термінознавства, ми з'ясували, що розмаїття та неоднорідність термінів складає доволі складну проблему з точки зору упорядкування та систематизації. Сучасні розробки лінгвістів у цьому напрямі свідчать про те, що основними принципами класифікування термінів є їхнє походження, структура, частиномовна приналежність, ступінь спеціалізації значення, кількість значень, кодифікованість. Групування термінології за різними критеріями виявляє її розгалуженість та системний характер.

РОЗДІЛ 2

АНГЛІЙСЬКОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ СФЕРИ

2.1 Театральна термінологія: історія розвитку

“All the world’s a stage, And all the men and women merely players”... Всесвітньо відома фраза видатного британського драматурга В. Шекспіра метафорично порівнює світ з театральною сценою. Театр – один з найдавніших видів сценічного мистецтва, сутність якого полягає в тому, що актори демонструють глядачам зі сцени певні дії, вигадані або такі, що відображають реальні події, з метою розважити або, навпаки, змусити співчувати чи замислитися над важливими проблемами.

Театральне мистецтво визначають як синкретичний вид мистецтва, сформований за античної доби, який, використовуючи різножанрові драматичні твори, розігрує їх на сцені, поєднує виражальні функції з міметичними та катарсистичними, підпорядковане естетичній, пізнавальній, виховній, розважальній тощо меті [ЛЕ 2007, с. 464]. Театральне мистецтво як сфера діяльності складно піддається систематизації, узагальненню, теоретизації, а часом і точному визначенню та формулюванню [СТТП 2021, с. 3]. Театр – мистецтво витончене, ефемерне, особливо чутливе до духу часу. Неможливо вловити його сутність, не торкаючись основоположних питань театру й хоч би періодично не цікавлячись критикою, покликаною його аналізувати [Паві 2006, с. 7]. Саме для того, щоб адекватно описувати, аналізувати театральне мистецтво, навчати йому та фахово займатися театальною діяльністю, необхідна розгалужена термінологія, яка б дозволяла точно позначати всі релевантні поняття театального мистецтва, сценічної практики та процесу постановки театальної вистави.

Упорядкування та дослідження театральної термінології є актуальною проблемою як театрознавства, так і термінознавства. Як зауважив О. Ю. Клековкін, «зазвичай терміни збираються у зграї – терміносистеми, котрі характеризують театральну культуру історичної доби, нації, культурної спільноти тощо, адже за кожною терміносистемою стоїть система уявлень про світ і про мистецтво. Інколи саме нові терміносистеми дозволяють виявити переломні періоди в історії театральної культури, майже непомітні, якщо сприймати їх, приміром, крізь призму видатних постатей і вистав» [Клековкін 2021, с. 61].

Галузева театральна термінологія важлива не тільки для теорії театального мистецтва, але і для практичної діяльності – підготовки фахівців, професійного спілкування за лаштунками, якісної та фахової критики, адже «терміносистеми — це зліпки уявлень і, зрештою, театральної культури. Крім того, це ще й паркан, покликаний захистити фахову спільноту від інвазії» [Клековкін 2021, с. 62]. Цікавий приклад із власного досвіду наводить канадійський театрознавець, автор «Глосарію театральних термінів» К.Вінслоу у передмові до цього видання: *“In my very first job, at the old Marlowe Theatre in Canterbury, I was frequently baffled by the language I heard around me, and the old hands I worked with then made little attempt to conceal their scorn over my lack of comprehension”* [Winslow 2012, p. 8]. Цей кейс підтверджує, що без опанування фахової термінології професійна комунікація є практично неможливою або дуже ускладненою.

Батьківщиною театального мистецтва, яке виникло на рубежі IV-V ст. до н.е., є Стародавня Греція. Саме слово «театр» має грецьке походження і перекладається як «видовище». Початково цим словом називалась відкрита споруда, де ставили твори видатних авторів трагедій і комедіографів [Сотська, Шмельова 2013, с. 16]. Виникнення театру та його становлення як виду мистецтва, безперечно, спричинило появу перших термінів, які використовувались під час роботи над виставами та їх обговорення. Передумови виникнення театру містяться в людській сутності, як окреслено

Аристотелем у «Поетиці». Він пояснює створення театру міметичним характером людської природи: «Наслідування притаманне всім людям з дитинства: адже люди тим і відрізняються від решти істот, що більш за всіх схильні до наслідування, і навіть перші знання отримують шляхом наслідування, і результати наслідування всім приносять задоволення» [цит. за: Прокопович 2016, с. 69]. Саме з його робіт, як і з праць інших античних теоретиків театру, походять численні базові терміни театральної сфери, які були далі запозичені багатьма світовими мовами (приміром, термін *peripetia/peripeteia*, який закріпився у значенні «раптова і непередбачена зміна подій, поворотний момент у дії», а термін *katarsis/catharsis* досі вживається як «очищення» в результаті розрядки емоцій. Навіть сама назва його видатного твору стала терміном на позначення «правил текстуально-сценічного функціонування» [Паві 2006, с. 447]).

Не ставлячи перед собою мету навести у роботі огляд історії театрального мистецтва, маємо, втім, зазначити, що її основні віхи та видатні особистості вплинули не тільки на саму театральну діяльність, але й на становлення галузевого термінологічного апарату. Отже, найбільш значними в історії розвитку театру більшість фахівців вважають такі етапи (за [Культурологія 2018]):

- давньогрецька трагедія (Есхіл, Софокл, Еврипід);
- давньоримська театральна культура (Горацій, Сенека);
- середньовічний театр (літургійна драма, містерії, міраклі, мораліте, фарс, інтермедія);
- театр епохи Відродження;
- придворний театр в Італії XVI ст. (Л. Аріосто, Н. Маккіавеллі);
- комедія дель арте;
- театр Л. де Вега, В. Шекспіра;
- театр класицизму у Франції (П. Корнель, Ж. Расін, Ж. Б. Мольєр);

- комедія характерів та положень (О. Голдсміт, Р. Б. Шерідан, К. Гольдоні, П. Бомарше);
- театр ХХ століття: творчість Г. Ібсена, М. Метерлінка;
- діяльність К. Станіславського та В. Немировича-Данченка
- новаторський театр Б. Брехта;
- сучасні напрями: театр абсурду і «театр жорстокості», концептуальний театр, автентичний театр та ін.

Наприклад, новатору театрального мистецтва Бертольду Брехту театрознавство завдячує появою численних термінів драматургії: “*epic dramaturgy*”, “*epic theatre*”, “*dialectical theatre*”, “*alienation-effect*” (“*estrangement effect*”), Поль Клодель увів таке поняття як “*announcer*”, термін “*closet drama*” вперше з’явився у роботах Альфреда де Мюссе. Через здобутки національних театрів посилювалась роль грецької та латинської, а далі італійської та французької мов як основи для формування базових театральних термінів. Британський театр згодом також відіграв чималу роль у становленні театрального мистецтва та, як наслідок, і театральної термінології, у першу чергу, завдяки внеску у розвиток театру видатного драматурга Вільяма Шекспіра. Так, поняття “*comedy of errors*”, назва п’єси В. Шекспіра, згодом стало позначати цілий різновид комедій, який зараз також відомий як “*situation comedy*” або скорочено “*sitcom*”.

Розвиток театрального мистецтва та, як наслідок, поступове збагачення та накопичення театральної термінології поступово виявили потребу у систематизації, лексикографічній фіксації та описі термінолексики. Перший театральний словник було створено у XVIII ст. (1754 р) в Парижі — «Кишеньковий театральний словник...» А. де Лері. Згодом жанр театрального словника поширився в західному театрознавстві. На відміну від «Поетики» Аристотеля, праць теоретиків класицизму, зосереджених на драматичній поезії, цей словник став новаторським у тому, що націлів фокус уваги на сценічну практику. Приблизно у той же час виходить праця Ф. Ріккобоні, у назві якої було зафіксовано словосполучення «мистецтво

театру» (“L’art du theatre”, 1750 р.). Це видання стало першим у світі повноцінним театральним словником та зробило значний внесок в упорядкування термінів світу театру, від фіксації імен визначних персоналій до назв творів та сценічних технік [Клековкін 2017, с. 37].

Варто зауважити, що англійськомовна театральна термінологія важлива ще й тим, що вона давно вийшла за межі власне театральної сфери та широко застосовується в інших сферах людської діяльності. Як уточнює Л. В. Прокопович, її часто використовують для описання та філософського осмислення деяких соціальних явищ і культурних процесів (політики, моди тощо). Приміром, в соціології та психології існує «теорія соціальних ролей/масок», «концепція сценарного програмування», в теорії управлінні проектами користуються «методом розподілу ролей у команді», синтез театального і повсякденного життя став основою «драматургічного підходу» І. Гофмана [Прокопович 2016, с. 68]. Театральні терміни можуть ставати основою фразеологічних одиниць мови [Пієнко 2020, р. 76]. Наприклад, термін “*box office*” може функціонувати як фразеологізм у значенні “the size of the audience (e.g. ‘What’s the box office like tonight?’)” [Lathan 1999, р. 2]. Тому, порівнюючи театральні словники минулого й сьогодення, за змінами термінології ми можемо не тільки виявити тенденції розвитку театального мистецтва, але й простежити за трансформаціями у культурному та соціальному житті суспільства.

Відтак, формування театральної термінології англійської мови сягає корінням часів зародження театру як виду мистецтва та має довгу історію, його дослідження складає неабиякий інтерес для сучасної лінгвістики, оскільки кожна епоха привносила нове у розвиток театру, відповідно, разом з появою нових явищ в галузі виникали терміни на їх позначення, що і становить предмет наукового інтересу даної роботи.

2.2 Структурні характеристики англомовних театральних термінів

Оскільки терміни як складові фахової мови у першу чергу є лексичними одиницями, хоч і особливими, адже містять фахові знання та використовуються в особливій функції, розгляд фактичного матеріалу розпочнемо з аналізу форми, який дозволять виявити їх найбільш релевантні структурні параметри термінології театральної сфери в англійській мові.

Матеріалом нашого дослідження стали 285 театральних термінів сучасної англійської мови, дібраних нами шляхом суцільної вибірки зі спеціальної літератури та словників англійської мови (див. Додаток А). Ці терміни позначають різноманітні аспекти театру як виду мистецтва та професійної діяльності, реалії театрального життя, поняття, явища, процеси, об'єкти театральної галузі.

З огляду на структуру, театральні терміни відбивають основні формальні характеристики лексики англійської мови, та поділяються на 2 основні типи – терміни-слова (термінолексеми) і терміни-словосполучення (терміносполучення). Терміни-речення у вибірці не представлені. До складу нашої вибірки увійшли 193 термінів-слів, або 67,7% вибірки: (*backstage, maroon, rake, scenery, stageright, wings, thrust*) та 92 терміни-словосполучення, що складає 32,3% дібраних нами слів (*curtain call, fire curtain, fly loft, house lights, loading gallery, opposite prompt, plaster line, properties props*). Тобто кількість термінів-слів удвічі переважає кількість термінів, представлених словосполученнями.

Англійські терміни-слова театральної галузі можуть бути простими (*mime, mask, scene, hero, genre, act*), похідними (*makeup, machinery, lighting, interplay, historicization, antihero*) та складними (*footlights, flashback, skycloth, beamlight*). Компонентний аналіз англійськомовних термінів-слів театральної сфери виявив, що продуктивним способом їх утворення є морфологічний, зокрема **афіксація** – складання нових слів шляхом додавання префіксів або

суфіксів, оскільки «утворення термінів і слів загального вжитку відбувається в основному за тими самими словотвірними моделями» [Томіленко 2015, с. 86], за допомогою якої утворено 34% термінолексем укладеної нами вибірки.

Аналіз слів, утворених шляхом **префіксації** (23,8% вибірки), виявив, що найчастотнішими префіксами, за допомогою яких утворені театральні терміни англійської мови, є: **anti-** (*anti-hero, anti-comedy, anti-masque, anti-theatre*), **pyro-** (*pyropot, pyrotechnics*), **sub-** (*subplot, subtext*), **under-** (*understudy*), **up-** (*upstage, updating*), **back-** (*backdrop, backstage*), **down-** (*downstage*), **mono-** (*monologue, monodrama*), **on-** (*onstage*), **off-** (*offstage*), **mono-** (*monodrama*), **meta-** (*metatheatre*), **inter-** (*interplay, intertext*), **ethno-** (*ethnodrama, ethnoscenology*).

Розгляд театральних термінів, утворених шляхом **суфіксації** (10,2% вибірки), продемонстрував, що найбільш продуктивними суфіксами є **-er**, за допомогою якого складені терміни на позначення представників різноманітних театральних професій та приладів (*producer, prompter, mixer, dresser, fogger*) та **-ion**, який утворює терміни-номінації явищ і процесів театального мистецтва (*theatricalization, stylization, diction, imitation, illusion, exposition, contemporization, concretization, complication*).

Префіксально-суфіксальний спосіб є не надто продуктивним, він представлений 5 лексемами (1,8% вибірки): *intermission, retheatricalization, resolution, reproduction, intertextuality*).

Продуктивним способом утворення театральної термінології (23,8% опрацьованої термінолексики) є **основоскладання**: *blacklight, catwalk, colour-changer, footlights, playwright, skycloth, spotlight, stageleft, follow-spot, floodlight*. Воно сприяє лаконічності фахової комунікації, адже дозволяє «стягнути» у слові кілька понять в одне ємне за своїм інформативним наповненням. Проте, за нашими спостереженнями, цей спосіб притаманний більш сучасному термінотворенню, він поєднує власне англійські лексеми та

не застосовується до більш давніх термінів, що походять від грецьких та латинських основ.

У вибірці також наявні терміни, які утворилися шляхом **конверсії** (2,1% вибірки): *mask* (N) → *to mask* (V) (to hide), *flat* (Adj) → *flat* (N) (flat piece of painted scenery), *to cut out* (V) → *cut-out* (N) (a free-standing piece of scenery, cut out of board into the correct shape and painted), *black* (Adj) → *blacks* (N) (black curtains at the back and sides of the stage), *strike* (V) → *strike* (N) (the process of disassembling the set when a production closes), *to run* (V) → *run* (N) (the total number of performances or length of time a play is being presented). Найчастіше у даній терміносистемі так утворюються відіменникові прикметники та дієслова.

Аналіз фактичного матеріалу показав, що ще одним способом творення театральних термінів в англійській мові є **скорочення**, яким утворено 7,8% термінів вибірки. До його різновидів належать представлені у вибірці:

- **усічення основ** (2,1% вибірки): *spot* ← *spotlight*, *pyro* ← *pyrotechnics*, *juve* ← *juvenile lead*, *cyc* ← *cyclorama*, *strobe* ← *stroboscope*, *trap* ← *trapdoor*);

- **телескопія**, представлена лише 1 терміном (0,4% вибірки): *cyclorama* ← *cycle+panorama*;

- **абрєвіація** (5,3% вибірки): *OP* ← *opposite prompt*, *MD* ← *musical director*, *DSM* ← *deputy stage manager*, *FoH* ← *front of house*, *AMX* ← *analog multiplex*, *DSR* ← *down stage right*).

Застосування термінів-скорочень, які функціонують паралельно з відповідними словами та терміносполученнями, можна пояснити тим, що вони: (1) економлять мовні зусилля; (2) пришвидшують фахову комунікацію; (3) сприяють певній таємничості професійної комунікації, оскільки для розуміння змісту повідомлення треба знати розшифрування абрєвіатури, тобто належати до кола фахівців у даній галузі. Завдяки термінологічним скороченням зберігається закритість інформації від сторонніх, тому, наприклад, глядачеві, який не надто знається на тонкощах театральної

майстерності та термінології, більшість з цих скорочень є незрозумілими та складними для інтерпретування.

З огляду на частиномовну приналежність, переважна більшість термінів-слів вибірки представлена іменниками (165 термінолексем, або 57,9% від загальної кількості: *prompt, stage, thrust, ethnoscenology, dilemma, diction, cue, chorus, choreographer, auditorium*), у значно меншій кількості наявні дієслова (14 лексем, що становить 4,9% всіх термінів вибірки: *to cheat, to die, to focus, to rig, to mask*), віддієслівні іменники (6 термінів, виражених герундієм (2,1% вибірки): *blocking, doubling, rigging, casting, typecasting, updating*) та прикметники (8 ЛО, або 2,8% вибірки: *dramatic, theatrical, Brechtian, dark, grand, practical, comic, tragicomic*). Такі показники свідчать про переважно номінативний характер англійськомовної терміносистеми театрального мистецтва.

Аналіз термінів-словосполучень виявив, що серед театральних термінів англійської мови переважають двокомпонентні (87 термінів, які склали 30,5% всієї вибірки): *house manager, dress rehearsal, contour curtains, box office, house tabs, loading gallery, motorized rigging, sight lines, set dressing, smoke machine, green room*. Варто звернути увагу на велику кількість терміносполучень, до складу яких входять ключові для театрального мистецтва терміни: ***theatre***, що може бути і в пре-, і в постпозиції (*experimental theatre, theatre of the absurd, theatre studies, theatre of participation, total theatre, theory of theatre, didactic theatre, chamber theatre, bourgeois theatre*); ***stage*** (*stage system, stage business, stage hand, stage manager*); ***dramatic*** (*dramatic language, dramatic poem, dramatic play, dramatic situation, dramatic proverb, dramatic space, dramatic structure*).

Також бачимо, що часто основою для утворення термінологічних словосполучень театральної сфери в англійській мові стають загальноживані багатозначні слова, які завдяки уточнювальним означенням мають вузьку семантику та застосування і стають компонентами спеціальних

термінів (*gallery* → *loading gallery*, *lights* → *house lights*, *run* → *Italian run*, *designer* → *lighting designer*, *pit* → *orchestra pit*).

Трикомпонентні словосполучення зі сфери театру представлені в англійській мові лише 5 термінологічними виразами (1,8% вибірки): *acting area lantern*, *ellipsoidal reflector spotlight*, *deputy stage manager*, *assistant stage manager*, *compact source iodide*. Очевидно, це наслідок основної ознаки терміна – його інформаційної та структурної компактності, яка сприяє більш лаконічним способам позначення понять театральної галузі.

Терміносполучення, що складаються з чотирьох та більше компонентів, у вибірці відсутні, і цей факт ще раз підтверджує наведені вище міркування.

Аналіз структури англійських театральних термінів-словосполучень виявив, що їх найбільш розповсюдженими моделями є: **N+N** (30 термінологічних виразів, що становить нашої 10,5% вибірки): *wardrobe mistress*, *scene dock*, *proscenium arch*, *plaster line*, *orchestra pit*, *house tabs*, *company manager*, *assistant director*; **Adj+N** (16 термінів, або 5,6% вибірки): *Austrian drape*, *chief electrician*, *dead blackout*, *juvenile lead*, *green room*, *Italian run*; **N+N+N** (2 випадки, 0,7% вибірки): *assistant stage manager*, *deputy stage manager*; **Adj+N+N** (2 терміна, 0,7% вибірки): *compact source iodide*, *ellipsoidal reflector spotlight*. У цій групі термінів також домінують компоненти-іменники в різних комбінаціях.

Отже, аналіз структурних параметрів театральних термінів англійської мови виявив, що представлені термінами-словами і термінами-словосполученнями, причому за кількістю значно переважають саме терміносполучення. Серед термінолексем більше похідних, які найчастіше утворені шляхом префіксації. Згрупувавши терміни вибірки за частинами мови, фіксуємо переважно номінативний характер англійськомовних термінів-слів театральної галузі, оскільки іменники серед них кількісно домінують.

Дослідження також виявило, що серед театральних термінів-словосполучень англійської мови переважають двокомпонентні, утворені за

моделями **N+N** та **Adj+N**. Трикомпонентні терміни не є розповсюдженими (лише 4 випадки у вибірці), вони представлені моделями **N+N+N** та **Adj+N+N**. Бачимо, що у їх складі також переважають іменники.

2.3 Семантика театральних термінів сучасної англійської мови

При аналізі укладеної нами вибірки театральних термінів англійської мови звертає на себе увагу не тільки структурне, але й змістове розмаїття даної термінології. Детальний аналіз матеріалу нашого дослідження виявив, що згідно з класифікацією за ступенем спеціалізації значення театральну термінологію англійської мови складають:

1. Загальномистецькі терміни.
2. Загальнотеатральні терміни.
3. Театральні терміни вузької спеціалізації.
4. Терміни суміжних професійних сфер.

До **загальномистецьких** відносимо терміни, котрі мають в англійській мові широкий діапазон функціонування та можуть вживатися в інших видах мистецтва – музиці, хореографії, літературі, живописі, кінематографії, тощо. Наприклад, *masque, method, artistic method, performance, hero, plot, poetics, scenery, audience, suspense, scene, stylization, symbol, avant-garde*. Вони притаманні усій англійськомовній комунікації в театральній галузі в цілому та мають при застосуванні у різних видах мистецтва ідентичне або подібне значення.

Загальнотеатральна термінологія англійської мови представлена переважно термінами театального мистецтва, які є спільними для всіх видів та жанрів театального мистецтва (драма, трагедія, комедія, мюзикл тощо), а також театальної діяльності (театрознавство, театральна драматургія, сценографія, технічне обладнання тощо), широко в них використовуються,

але не вживаються в інших мистецьких та культурних галузях: *staging, auditorium, proscenium, theatre space, tech rehearsal, stage brace, stage machinery, stage manager, hand props, understudy, set dressing*.

Вузькоспеціальні театральні терміни англійської мови мають більш спеціалізовану семантику та вузьку сферу застосування, як обмежується лише певним видом театального мистецтва, театральної діяльності або напряму та не поширюються на професійне спілкування фахівців інших театральних галузей. До таких відносимо, наприклад, терміни, що стосуються класичної трагедії: *exode, stichomythia, parode, stasimon, antistrophe, hubris*. Більш сучасний театр абсурду оперує такими термінами як *well-made play, pataphysics, non-can-er, pseudocouple, Pinter pause*, які можуть бути незнайомими представникам інших театральних напрямів.

Спеціальні терміни суміжних професійних сфер також присутні у нашій вибірці у доволі великій кількості, хоч вони і складають периферію терміносистеми (через те, що одночасно входять і до інших галузей). Це пов'язано у першу чергу з тим, що підготовка та проведення театральної вистави є процесом, у якому задіяні не тільки актори та режисер, але й представники інших професій – костюмери, гримери, художники, бутафори, піротехніки, освітлювальники, звукорежисери, робітники сцени та інший персонал театру. Відтак, дана група представлена термінами тих галузей, які можуть бути дотичними до театральної діяльності:

- техніка та механіка: *fogger* (the machine that directs nontoxic material on stage to create various “smoke” effects), *motorized rigging* (lifting systems that use either a winch or motors to lift items above a stage), *pyropot* (a safe container into which a pyro charge is plugged for firing), *tracks* (the rails on which curtains (tabs) run), *truck* (a rostrum or platform on wheels, on which scenery can be mounted so that it can be rolled into any position on-stage);

- світлотехніка: *amperage* (the measure of electrical current in Amperes), *acting area lantern* (non-focusable luminaire with a wide beam, now generally obsolete), *beamlight* (a type of lantern which produces a parallel beam of light. In

construction rather like a car headlamp, being a sealed-beam unit), *check* (to lower the brightness of a lantern to zero), *cross fade* (fading one lantern (or group of lanterns) up while fading another down), *maroon* (an electrically fired thunderflash, set off in a steel tank fitted with a wire mesh top, to simulate an explosion);

- хімія/піротехніка: *smoke* (stage smoke is produced by the vaporization of various oil-based substances);

- акустика та звукове обладнання: *amplifier* (a piece of equipment which amplifies or increases the sound captured by a microphone or replayed from record, CD or tape), *cans* (headphones), *fade* (to increase (fade up), decrease (fade down) or eliminate (fade out) gradually the volume of sound), *phone jack* (a type of connector used in sound equipment).

Ці сфери є важливими у процесі підготовки та проведення вистав, і фахова комунікація таких спеціалістів за допомогою спеціальної термінології також важлива для їх успішної реалізації.

Поділ театральної термінології на сфери застосування виявляє необхідність більш детально проаналізувати семантику представлених у вибірці театральних термінів англійської мови та виокремити їх тематичні групи, пов'язані з описом різних аспектів театральної діяльності. Вмотивований підхід до тематичного впорядкування термінів галузі зазвичай демонструють лексикографічні джерела, адже вони мають представити термінологічну лексику систематизовано та згідно з галузевою специфікою. Так, «Словник театрознавчих термінів і понять» містить терміни, які відбивають найсуттєвіші сфери і поняття, що належать до царини театру: режисури, театральної постановки, акторської майстерності, декораторського мистецтва, сценографії, театральної архітектури, історії театру та драматургії, театральних напрямків і систем, а також низки суміжних понять дотичних мистецьких галузей – музики, балету й літератури [СТТП 2021, с. 3].

Терміни авторитетного та фундаментально розробленого «Словника театру» Патріса Паві, професора театрознавства Сорбонни, відібрано і згруповано у вісім категорій тематичного покажчика, які, на думку автора, представляють основні аспекти театрального мистецтва і театральної діяльності та мають допомогти читачеві зорієнтуватися в термінологічному апараті галузі:

- *драматургія*, що вивчає дію, персонажа, простір і час, усі питання, що стосуються виникнення театральної, текстуальної та водночас сценічної практики;
- *текст і дискурс*, основні складові та механізми яких розглянуто в площині репрезентації;
- *жанри та форми*, основні типи яких подано без претензій на вичерпність проблеми;
- *вистава на сцені* та спосіб її задуму й реалізації за винятком термінології театральних технічних засобів, яка вимагала б окремого дослідження;
- *принципи структури та питання естетики*, не зв'язані безпосередньо з театром, проте потрібні для охоплення театральної естетики й організації;
- *сприймання спектаклю з боку глядача* з усіма приналежними операціями герменевтики, соціосеміології й антропології;
- *семіологія*, що не виступає якоюсь новою наукою, замінюючи інші галузі, а є пропедевтичним і епістемологічним роздумом про утворення, систематизацію та сприймання знаків [Паві 2006, с. 10].

Відповідно, саме ці категорії репрезентують досить стійкі параметри авторського погляду на театральну дійсність та впорядковують широкий діапазон семантики, яку охоплює театральна термінологія англійської мови.

Проаналізувавши та систематизувавши семантику театральних термінів англійської мови, представлену у нашій вибірці, можемо запропонувати поділ термінів на такі тематичні групи:

1. Види театрального мистецтва, театральні жанри, форми: *tragicomedy* (a play with both tragic and comic elements), *theatre of images* (a kind of staging that tends to produce stage images, generally of great formal beauty), *theatre criticism* (a type of criticism done mainly by journalists in immediate response to a particular production), *scenology* (the stage science that studies dramaturgy, staging, acting, stage design), *monodrama* (a play with a single character, or at least a single actor (who may take on several roles)).

2. Типи та складові частини вистави: *soliloquy* (a playwright's device for letting us know what's on a character's mind), *lines* (the phrases that actors learn and speak on stage), *intermission* (a designated break in a play), *dialogue* (conversation in a play).

3. Театральні професії/співробітники театру: *lighting designer* (the person responsible for designing, focusing and plotting the lighting for a production), *wardrobe master* (the person responsible for the making, repair and washing of all costumes), *chief electrician* (head of the department which is responsible for the maintenance and rigging of the lighting, and the operation of the lighting plot), *property master* (the person responsible for the obtaining and/or construction of the properties).

4. Облаштування сцени: *upstage* (the area toward the back of the stage, away from the front edge), *revolve* (a stage or, more usually, part of a stage, which can revolve through 360 degrees), *scene dock* (backstage area for storing scenery), *thrust* (a type of stage which projects out into the auditorium and has audience seated on three sides). *bi-part drapery* (a curtain that splits in the middle, is usually operated by handline from one side of the stage), *valance* (the curtain used to mask across the stage, usually matches the color of the main).

5. Облаштування глядацького залу: *perch* (a place for hanging lanterns, on the side wall of the theatre auditorium), *balcony* (the second tier of seating in a theatre, elevated and protruding over the back rows of orchestra or main level seating), *booth* (an enclosed, windowed area, usually at the back of the auditorium, used for technical control purposes).

6. Освітлення: *strobe* (a lantern which emits a regular, controllable series of high power flashes rather than continuous light), *check* (to lower the brightness of a lantern to zero), *multiplex* (a means of sending control signals from a lighting control console to the dimmer packs), *colour changer* (a remotely controlled means of changing a coloured filter over the lens of a lantern).

7. Звуковий супровід: *amplifier* (a piece of equipment which amplifies or increases the sound captured by a microphone or replayed from record, CD or tape), *mixing desk* (a device for mixing together and modifying sounds from a variety of sources: microphones, tapes, CDs, musical instruments, etc.)

8. Типи та функціонування куліс: *bi-part drapery* (a curtain that splits in the middle, is usually operated by handline from one side of the stage), *act curtain* (curtain closest to the proscenium arch), *valance* (the curtain used to mask across the stage, usually matches the color of the main), *scrim* (a gauzy translucent curtain, when lit from the front it appears opaque but when lit from the rear allows items to be seen).

9. Етапи підготовки вистави: *tech run* (occurs after the cue-to-cue and before the dress rehearsal. This is when the actors go through the entire play for the benefit of the stage and tech crew).

10. Театральний менеджмент: *paper* (complimentary free tickets), *company manager* (the person in charge of a touring company when it is on the road), *dark* (closed to public between productions or on non-performance days).

11. Актори та їх діяльність: *stageright* (the actors right when facing the audience), *beginners* (those members of the cast who are on-stage when the curtain goes up), *doubling* (one actor taking more than one part in a play), *understudy* (an actor playing a small part in a production).

12. Технічні процеси та театральне обладнання: *rigging* (a general term used to describe all systems used to support, move or fly scenery, lighting fixtures, drapery and other masking devices), *pyropot* (a safe container into which a pyro charge is plugged for firing), *arbor* (device that holds the counterweight. This piece of equipment is usually guided with either wire or track, and operates vertically on one of the stage walls).

Варто також зазначити, що деяким англійським театральним термінам властива полісемія, хоча вона є не досить розповсюдженим явищем в термінології як такий. Так, термін “*counterpoint*” має 2 лексикографічно зафіксовані значення: “1) a series of parallel thematic lines or plots that correspond according to a principle of contrast; 2) a combination of two or more vocal or instrumental melodies superimposed on each other to form a coherent structure” [Pavis 1998, p. 82]. Інший доволі відомий театральний термін “*mise-en-scene*” має широке і вузьке значення: “1) the activity that consists in arranging, in a particular time and space, the various elements required for the stage performance of a dramatic work; 2) all of the resources of stage performance: decor, lighting, music and acting” [Pavis 1998, p. 363]. Відтак, ці приклади підтверджують, що багатозначність, зазвичай термінам не притаманна, інколи зустрічається в англійськомовній терміносистемі театральної сфери.

Отже, проаналізувавши емпіричний матеріал дослідження, доходимо висновку, що семантичне охоплення театральної термінології англійської мови є дуже широким і за ступенем спеціалізації значення, і за тематичним групами. Це наслідок в першу чергу синкретичності театру як виду мистецтва, залученості інших суміжних галузей, а також довгої та насиченої історії, розмаїття форм та популярності театру.

2.4 Шляхи поповнення англійськомовної театральної термінології

Театральна термінологія англійської мови складалася протягом віків, разом зі становленням театру як виду мистецтва. Завдяки цьому, а також внаслідок взаємообміну фаховою лексикою з іншими мовами, терміносистемами, а також утворенню зв'язків між термінами всередині театральної терміносистеми англійськомовна термінологія невпинно розвивалась та збагачувалась. Для повного розуміння того, якими шляхами та

у які способи це відбувалося, варто дослідити походження термінологічних одиниць, представлених у вибірці.

Як зазначає Л. М. Томіленко, «запозичення є одним із активних джерел творення терміносистем» [Томіленко 2015, с. 136]. Аналіз нашого емпіричного матеріалу виявив, що англійськомовні терміни театральної сфери представлені як власне англійськими (*catwalk, box set, backdrop, green room, house tabs, short-cut, wings*), так і термінами іншомовного походження. Запозичені терміни переважно походять з грецької мови (*teichoscopy, peripeteia, pathos, catharsis, hamartia, diegesis, mimesis, deixis*), латини (*rostrum, proscenium, auditorium, ad libitum, fibula, ad spectatores*), французької (*amateur, luminaire, ingenue, guillotine, vaudeville, tableau, tableau vivant, sotie, mise-en-scene*), італійської (*tempo, scenario, lazzi, imbroglio, gracioso, commedia dell'arte*), німецької (*ubermarionette, gesamtkunstwerk*).

Інколи англійська термінологія надає перевагу власне англійським словам навіть попри паралельне існування грецького, латинського чи німецького аналогу. Наприклад, незважаючи на широке вживання в інших мовах терміну “*souffleur*” (зокрема і «суфлер» в українській), в англійській мові на позначення цього робітника театру закріпилась назва “*prompter*”.

При опрацюванні термінології звертає на себе увагу те, що у багатьох випадках терміни були утворені від лексем широкого вжитку шляхом **семантичної деривації**, тобто зміни значення, зокрема, «термінологізації» (використання загальноновживаних слів у статусі одиниць номінації спеціальної сфери). Наприклад, загальноновживне слово “*book*” набуло в театральному спілкуванні іншої семантики: “a copy of the script, kept by the stage manager, which includes all cues and notes”. Слово “*beginners*” стало вживатися в театрі у значенні “those members of the cast who are on-stage when the curtain goes up”. Лексема широкого вжитку “*set*” набула в театральній сфері термінологічного значення “the scenery for a particular show or individual scene”.

Часто зміна значення при термінологізації відбувається шляхом метафоричного перенесення через подібність позначуваних об'єктів до інших, номінованих загальноновживаними лексемами. Театральний термін “*legs*” означає “long, tall, narrow vertical curtains or flats used to hide the wings from view and frame the audience’s view of the stage”, тому що цей тип кулис візуально схожий на довгі ноги. Термін “*bridge*” в театральній сфері має семантику “a catwalk usually adjustable in height located above the stage proper used for hanging lights”, очевидно, через порівняння цієї конструкції, що розташована над сценою, з мостом.

Таким саме способом до театральної термінології можуть потрапляти і терміни-словосполучення, які, будучи вільними загальноновживаними фразами, починають вживатися у вузькому термінологічному значенні. До прикладу наведемо розповсюджені серед театральних фахівців поняття “*stage left*” («місце двору») та “*stage right*” («місце саду»), які мають цікаву історію. «Місце двору» є місцем праворуч від сцени, якщо дивитися зі сцени; «місце саду» є місцем ліворуч. До Французької революції кінця XVIII ст. існували терміни «місце короля» (праворуч) і «місце королеви» (ліворуч) відповідно до розташування їхніх крісел перед сценою. Ці поняття зародилися у театрі «Тюїльрі», що був розташований між садом та палацом. Саме топографія театру дала такі назви [Паві 2006, с. 255]. Цікаво, що український переклад словника П. Паві більш точно передає оригінальну версію термінів, що містить згадку про їх походження (французькою “*côté cour*”, “*côté jardin*”).

Іншим способом семантичної деривації, яким інколи трапляється у театральній термінології, є «ретермінологізація» (перехід терміна з іншої фахової сфери). Приміром, термін “*banjo*”, який у музичному мистецтві позначає музичний інструмент, в театральній сфері вживається у значенні “a rail along which a curtain runs”. Або “*guillotine*”, що в театральній сфері набуває значення “a curtain, which runs the width of the stage and is the height of the proscenium that is raised and lowered to mask items” [GTT, p. 5].

Термінологізація і ретермінологізація є важливими та ефективними способами поповнення театрального термінологічного апарату в англійській мові, оскільки вони не потребують створення нових слів чи виразів – основою нових термінів стають вже наявні у мові лексичні одиниці.

Якщо ж у мові не існує зручного для використання слова на позначення нового явища чи поняття в театральному мистецтві, тоді митці та дослідники театру створюють нове, тобто вдаються до **неологізації**. І, хоча за даними дослідників, в англійській мові щорічно з'являється нових слів більше, ніж у будь-якій іншій мові світу, цей спосіб є менш продуктивним для театральної терміносистеми на сучасному етапі, адже театральна термінологія, що складалася століттями, є великою за обсягом та вже містить терміни на позначення більшості понять галузі.

З іншого боку, коли протягом становлення театрального мистецтва англійська мова запозичувала або отримувала нові слова на позначення вже існуючих об'єктів, старі терміни продовжували паралельно функціонувати деякий час. Тому на кожному етапі, включно і з сучасним, в англійській театральній термінології є **застаріла термінолексика**: *floats* (old-fashioned term for footlights), *ingenue* (old fashioned term for the female juvenile lead), *grams* (sound equipment and/or the sound department (from gramophone)), *lime* (a profile spotlight with an IRS diaphragm and a handle so that it can be used to follow a performer around the stage in a beam of light of exactly the right size). Такі процеси свідчать про гнучкий, динамічний характер театральної термінології англійської мови, яка постійно збагачується та розвивається.

Отже, основними шляхами поповнення англійськомовної термінології театральної сфери є запозичення з інших мов (грецька, латина, французька, італійська, німецька), семантична деривація (зокрема, термінологізація та ретермінологізація) та словотворення. Утворення неологізмів є менш продуктивним з огляду на сформованість термінологічного апарату театрального мистецтва і театральної діяльності та тенденцію до використання вже наявних у мові засобів.

ВИСНОВКИ

Дослідження терміносистем різних сфер професійної діяльності в різних мовах є одним з цікавих та перспективних напрямів сучасної лінгвістики та одного з її напрямів – термінознавства. Термінологія являє собою динамічну лексичну систему, яка забезпечує фахову комунікацію.

Терміни є необхідним та невід'ємним компонентом науки, техніки, мистецтва та професійної діяльності. Проблема визначення терміна не є остаточно вирішеною в царині мовознавства через розбіжності у підходах до його тлумачення. Але більшість дослідників сходяться на думці, що термін – це слово або словосполучення, що вербально позначає спеціальні поняття певної галузі знання чи професійної сфери (науки, техніки, культури, політики, спорту, тощо). Він є складником системи мовних знаків, яка забезпечує спілкування фахівців у певній галузі.

До істотних ознак терміна фахівці найчастіше відносять: денотативність, приналежність терміна до фахової або професійної галузі та вузька сфера застосування, стилістична нейтральність, штучність, системність, моносемантичність. Проте, жоден із цих критеріїв не можна застосовувати до виокремлення терміна без одночасного урахування інших ознак. З іншого боку, як доводить мовний матеріал, лише незначна кількість термінів демонструє відповідність усім переліченим критеріям.

Розмаїття та неоднорідність термінів складає доволі складну проблему з точки зору упорядкування та систематизації. Основними принципами класифікування термінів є їхнє походження, структура, частиномовна приналежність, ступінь спеціалізації значення, кількість значень, кодифікованість. Групування термінології за різними критеріями виявляє її розгалуженість та системний характер.

Формування театральної термінології сягає корінням часів зародження театру як виду мистецтва та має довгу історію, його дослідження складає

неабиякий інтерес для сучасної лінгвістики, оскільки кожна епоха привносила нове у розвиток театру, відповідно, разом з появою нових явищ в галузі виникали терміни на їх позначення.

Театральна термінологія сучасної англійської мови є системою розгалуженою та структурованою, яка зберігає усі тенденції, притаманні англійській мові, та представлена великою кількістю лексичних одиниць різного гатунку. Аналіз мовного матеріалу (вибірки з 285 термінів, укладеної нами на основі термінологічних словників та глосаріїв англійської мови) виявив, що англійськомовну театральну терміносистему складають терміни-слова і терміни-словосполучення, причому за кількістю значно переважають однокомпонентні терміни, які складають близько 68% вибірки. Серед термінолексем кількісно переважають похідні, які найчастіше утворені шляхом префіксації (23,8% вибірки). Серед театральних термінів-словосполучень англійської мови переважають двокомпонентні, утворені за моделями **N+N** та **Adj+N**. Трикомпонентні терміни не є розповсюдженими, вони представлені моделями **N+N+N** та **Adj+N+N**.

Згрупувавши терміни вибірки за частинами мови, до яких вони відносяться, фіксуємо переважно номінативний характер англійськомовних термінів театральної галузі, оскільки терміни-іменники та іменникові терміносполучення серед них кількісно домінують.

Семантичне охоплення театральної термінології англійської мови є доволі широким. За ступенем спеціалізації значення театральну термінологію англійської мови складають загальномистецькі терміни, загальнотеатральні терміни, театральні терміни вузької спеціалізації, терміни суміжних професійних сфер.

Проаналізувавши вибірку, ми виокремили найбільш представлені тематичні групи термінів: види театального мистецтва, театральні жанри, форми; типи та складові частини вистави; театральні професії/співробітники театру; облаштування сцени; облаштування глядацького залу; освітлення; звуковий супровід вистави; етапи підготовки

вистави; театральний менеджмент; актори та їх діяльність; технічні процеси та театральне обладнання. Деяким англійським театральним термінам властива полісемія, хоча вона є не досить розповсюдженим явищем в термінології. Це наслідок в першу чергу синкретичності театру як виду мистецтва, залученості інших суміжних галузей, а також довгої та насиченої історії, розмаїття форм театального мистецтва.

Основними шляхами поповнення англійськомовної термінології театальної сфери є запозичення з інших мов (грецька, латина, французька, італійська, німецька) семантична деривація (зокрема, термінологізація та ретермінологізація) та словотворення. Утворення неологізмів є менш продуктивним з огляду на сформованість термінологічного апарату театального мистецтва і театальної діяльності та тенденцію до використання вже наявних у мові засобів.

Отже, в результаті проведеного дослідження доходимо висновку, що сучасна англійська театральна термінологія є складною розгалуженою системою термінологічних номінацій понять, пов'язаних з театральним мистецтвом і театальною діяльністю. Численні зв'язки термінів (логічні, структурно-семантичні) всередині системи та з термінами інших терміносистем, що обслуговують дотичні до театальної сфери галузі, забезпечують динаміку та водночас стійкість терміносистеми.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо наукові студії англійськомовних термінологій інших професійних та мистецьких сфер, а також порівняльний аналіз театральних терміносистем англійської та української мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. *Українська термінологія і сучасність* : збірник наукових праць. Інститут української мови НАН України. Київ, 2005. № 6. С. 35–42.
2. Біленко Т. Г. Функціонування термінів у творах українських поетів ХІХ–ХХ ст. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2019 № 42. Т. 1. С. 10–13.
3. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
4. Борисевич І. П., Ратомська Л. В. Термінознавство та особливості перекладу термінів українською мовою. *Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2012. № 2 (4). С. 224–229.
5. Вакуленко М. О. Методологічні засади вивчення наукової термінології. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2 (2). С. 16–21.
6. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 278 с.
7. Вовчанська С. І. Гіперо-гіпонімічні відношення у термінології маркетингу сучасної німецької мови. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Сер. Романо-германська філологія. Methodика викладання іноземних мов*. Харків, 2013. № 1072. С. 105–110.
8. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів : лексикологія, фразеологія, лексикографія / за ред. М. І. Голянич. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2011. 268 с.
9. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Академія, 2000. 218 с.

10. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства. Київ : Політехніка, 2004. 128 с.
11. Зацний Ю. А. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС. 2007. 228 с.
12. Зацний Ю. А. Шляхи та тенденції розвитку лексико-семантичної системи сучасної англійської мови. Запоріжжя : ЗДУ. 1992. 110 с.
13. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ : Либідь, 1991. 280 с.
14. Кияк Т. Р. Лінгвістичні аспекти термінознавства : навч. посіб. Київ : УМК ВО, 1989. 104 с.
15. Кияк Т. Р. Фахові мови як новий напрям лінгвістичного дослідження. *Іноземна філологія*. 2009. Вип. 121. С. 138–141.
16. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2007. № 32. С. 104–108.
17. Клековкін О. Ю. Історіографія театру : Напрями. Школи. Методи. Постаті : навч. посіб. Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Київ : АртЕк, 2017. 336 с.
18. Клековкін О. Ю. Термінологія театру : завдання і методи дослідження. *Брехтівський часопис : статті, есе, переклади*. 2021. № 7. С. 55–65.
19. Книщенко Н. Наукова рецепція понять «термінологія» і «термінологічна система». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Проблеми української термінології*. 2014. № 791. С. 57–61.
20. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 2003. 329 с.
21. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця : Нова книга, 2003. 464 с.
22. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 368 с.

23. Кушч Е. О. Семантичні аспекти міграції та способи перекладу англійської термінологічної лексики. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 1. С. 215–221.
24. Культурологія : курс лекцій : навч. посіб. / за ред. А. І. Баканурського, Г. Є. Краснокутського, Л. Л. Сахненко. Полтава : ПолтНТУ, 2018. 212 с.
25. Махачашвілі Р. К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в техносфері сучасного буття. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2008. 204 с.
26. Ментинська І. Сучасні тенденції термінознавчих досліджень (на матеріалі комп'ютерної термінології). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2018. № 31. С. 33–38.
27. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків : Основа, 1993. 256 с.
28. Наконечний Я. В. Лексико-семантична характеристика термінології. *Матеріали XLV Науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ*. 2016. URL : <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10569/138.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення: 10.10.2023).
29. Наумчук Т. І. Еволюція англійськомовного лексикону кінематографії : соціокультурний та лінгвосинергетичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2018. 20 с.
30. Нікуліна Н. В. Теоретичне осмислення загальних понять сучасного термінознавства у концепціях видатних лінгвістів. *Українська термінологія і сучасність* : зб. наук. праць. Київ : КНЕУ, 2009. Вип. VIII. С. 45–48.
31. Овсієнко Л. М. Поліфункційність терміна в сучасному термінознавстві. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2022. Т. 25. № 1. С. 89–97.
32. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство : підручник. Львів : Світ, 1994. 216 с.

33. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української лїтературної мови. Тернопїль : Навчальна книга - Богдан, 2000. 276 с.
34. Попович Ю. В., Бялик В. Д. Поняття термїнологїї та термїносистеми в сучаснїй лїнгвїстицї. *Вченї записки ТНУ їменї В. І. Вернадського. Серїя : Фїлологїя. Соцїальнї комуїкацїї*. 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 2. С. 206–211.
35. Посохова А. В. Вербальнї засоби творення фахового контексту художнього твору : лїнгвокогнїтивнїй ї лїнгвостилїстичнїй аспекти : автореф. дис. ... канд. фїлол. наук : 10.02.04. Запорїжжя, 2017. 20 с.
36. Прокопович Л. В. Аналїз практики використання театральної термїнологїї в поясненнях соцїальних явищ та процесїв. *«Перспективи»*. *Соцїально-полїтичний журнал. Серїя : Фїлософїя*. 2016. № 2–3 (68-69). С. 67–73.
37. Раєвська Н. М. Англїйська лексикологїя. Київ : Вища школа, 2001. 234 с.
38. Романова О. О. Спецїальна лексика української мови як об'єкт лїнгвїстичного дослїдження : термїн ї номен. *Термїнологїчний вїсник*. 2011. № 1. С. 55–62.
39. Селїванова О. О. Лїнгвїстична енциклопедїя. Полтава : Довкїлля, 2011. 844 с.
40. Симоненко Л. О. Українська наукова термїнологїя : стан та перспективи розвитку. *Українська термїнологїя ї сучаснїсть* : збїрник наукових праць. Київ : КНЕУ, 2001. Вип. IV. С. 3–8.
41. Струганець Л. В. Культура мови. Словник термїнїв. Тернопїль : Навчальна книга, Богдан, 2000. 88 с.
42. Томїленко Л. М. Термїнологїчна лексика в сучаснїй тлумачнїй лексикографїї української лїтературної мови. Івано-Франкївськ : Фолїант, 2015. 160 с.
43. Харицька С. В., Колїсниченко А. В. Дослїдження функцїонування професїоналїзмїв ї лїнгвїстичних технїк їнкорпорацїї фахової мови в текстову

структуру словника. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2020. Вип. 30. С. 144–151.

44. Циткіна Ф. О. Термінологія й переклад. Львів : ВЛП, 2003. 187 с.

45. Cabré M. T. The Communicative Theory of Terminology : A Linguistic Approach of Terms. *Revue française de linguistique appliquée*. 2009. Issue 2. P. 9–15.

46. Depecker L. How to build terminology science? *Handbook of Terminology* / ed. by H. J. Kockaert, F. Steurs. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2015. Vol. 1. P. 34–44.

47. Elkin P. L., Tuttle M. S. Introduction. *Terminology and Terminological Systems* / ed. by P. L. Elkin. London : Springer-Verlag, 2012. P. 1–4.

48. Hailey A. Airport. Ishi Press International, 2015. 448 p.

49. Iliencko O. L., Kamienieva I. A., Moshtagh Ye. S. English Lexicology. O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. Kharkiv : Publishing House I. Ivanchenka, 2020. 218 p.

50. Ivanović T., Stanković R., Todorović B. Š., Krstev C. Corpus-based bilingual terminology extraction in the power engineering domain. *Terminology : International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*. 2022. Vol. 28 (2). P. 228–263.

51. McEwan I. Saturday. London : Vintage Books, 2006. 282 p.

52. Michta T. The many meanings of terminology. *A Model for an English-Polish Systematic Dictionary of Chemical Terminology*. Siedlce : Scientific Publishing House of Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, 2018. P. 9–16.

53. Posokhova A. Explication of the Concept AIR TRAFFIC CONTROL in the Novel “Airport” by A. Hailey : Cognitive and Discursive Characteristics. *Scientific Enquiry in the Contemporary World : Theoretical Basics and Innovative Approach*. San Francisco, California, USA : B&M Publishing, 2016. P. 102–108.

54. Sager J. C. A Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 1990. 258 p.

55. Ten Hacken P. Terms and specialized vocabulary : Taming the prototypes. *Handbook of Terminology* / ed. by H. J. Kockaert, F. Steurs. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2015. Vol. 1. P. 3–13.

56. Terryn A. R., Hoste V., Lefever E. HAMLET : Hybrid Adaptable Machine Learning approach to Extract Terminology. *Terminology : International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication*. 2021. Vol. 27 (2). P. 254–293.

57. Terminology : International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication / ed. by K. Kageura, R. Temmerman. URL: <https://benjamins.com/catalog/term> (дата звернення: 25.09.2023).

58. Thelen M. The Interaction between Terminology and Translation, Or Where Terminology and Translation Meet. *Trans-kom : Wissenschaftliche Zeitschrift für Translation und Fachkommunikation*. 2015. № 8 (2). P. 347–381.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

59. (ВТСУМ) Великий тлумачний словник української мови / гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

60. (ЛЕ) Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.

61. (МФЕ) Мала філологічна енциклопедія / укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2007. 478 с.

62. Паві П. Словник театру. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 640 с.

63. Ситько О. М., Шаповаленко Н. М. Словник юридичних термінів іншомовного походження. Одеса, 2013. 44 с.

64. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. Херсон : Видавництво «Стар», 2016. 52 с.

65. (СТТІ) Словник театрознавчих термінів і понять / укл. І. Савченко, І. Ліпницька. Київ, 2021. 144 с.

66. Besse B. de, Nkwenti-Azeh B., Sager J. C. Glossary of terms used in terminology. John Benjamins Publishing Company, 1997. URL: <https://benjamins.com/series/term/term.gloss.pdf> (дата звернення: 15.09.2023).

67. (GTT) Glossary of theatrical terms. Grand Stage Company. URL: (дата звернення: 21.07.2023).

68. Lathan P. D. A Glossary of Theatre Terms. 1996-1999. URL: <http://www.schoolshows.demon.co.uk/resources/technical/gloss1.htm> (дата звернення: 15.08.2023).

69. (OED) Online Etymology Dictionary. URL : <https://www.etymonline.com/search?q=terminus> (дата звернення: 20.05.2023).

70. Pavis P. Dictionary of the Theatre : Terms, Concepts, and Analysis. Toronto : University of Toronto Press Incorporated, 1998. 470 p.

71. Winslow C. The Oberon Glossary of Theatrical Terms. Second Edition. London : Oberone Books, 2012. 172 p.

ДОДАТОК А

Глосарій англійськомовних термінів театральної галузі
(на основі [Besse 1997], [GTT], [Lathan 1999], [Pavis 1998], [Winslow 2012])

№	Термін	Частини мови	Визначення
1.	Act	N	Apart from being what actors do on stage, the term also denotes a division in the performance of a play. Each act may also have several scenes.
2.	Act Curtain	N+N	Curtain closest to the proscenium arch.
3.	Acting area lantern	Ger+N +N	Non-focusable luminaire with a wide beam, now generally obsolete.
4.	Actor	N	A performer in a play
5.	Ad lib	Adv	Short for the Latin 'ad libitum' meaning "freely." To improvise lines though the audience generally shouldn't know it's happening unless an actor is responding spontaneously to a comment picked up from the audience. Of course, actors may simply ad lib because they've forgotten their lines.
6.	Ad Spectatores	Adv	Address to the audience
7.	Amplifier	N	Sound term. A piece of equipment which amplifies or increases the sound captured by a microphone or replayed from record, CD or tape. Each loudspeaker needs a separate amplifier.
8.	Analog Multiplex (AMX)	Adj+N	An older control signal for theatrical dimming systems.
9.	AMX	abr	An older control signal for theatrical dimming systems.
10.	Antagonist	N	Characters in opposition or in conflict. The antagonistic nature of the theatrical universe is one of the essential principles of dramatic form.
11.	Antihero	N	The hero that does not survive the reversal of values and dismantling of his consciousness. Or else, in order to survive, he must disguise himself as a fool or a pathetic creature.
12.	Apron	N	Area of the stage in front of the proscenium arch.
13.	Arbor	N	Device that holds the counterweight. This piece of equipment is usually guided with either wire or track, and operates vertically on one of the stage walls.
14.	Assistant Director	N+N	Assists the Director by taking notes on all moves and other decisions and keeping them together in one copy of the script (the Prompt Copy). In some companies this is done by the Stage Manager, because there is no assistant.
15.	Assistant Stage Manager (ASM)	N+N+N	Another name for stage crew (usually, in the professional theatre, also an understudy for one of the minor roles who is, in turn, also understudying a major role). The lowest rank on the professional theatre ladder.
16.	ASM	abr	Another name for stage crew (in the professional theatre, also an understudy for one of the minor roles who is, in turn, also understudying a major role). The lowest rank on the professional theatre ladder.

17.	Auditorium	N	Strictly it's an enclosed space in which an audience gathers to hear a performance, so it's more commonly applied to concert halls. Generally, in the theatre, the auditorium is referred to as the house—thus the expression, much loved by theatre managers everywhere—"full house."
18.	Austrian Drape	Adj+N	Normally an Act Curtain, with the fullness sewn in vertically, creating a scalloped effect across the curtain when its in the full down position. At each of the vertical seams there are lift lines for raising the curtain.
19.	Balcony	N	The second tier of seating in a theatre, elevated and protruding over the back rows of orchestra or main level seating.
20.	Banjo	N	Not the musical instrument. A rail along which a curtain runs.
21.	Backdrop	N	A large drapery of painted canvas that provides the rear or upstage masking of a set.
22.	Back Light	Adj+N	A light placed behind (Upstage) of the subject. Often used to make the subject stand out from the background.
23.	Backstage	N	The area behind and around the stage that it is unseen by the audience
24.	Bar	N	An aluminium pipe suspended over the stage on which lanterns are hung. Also the place where you will find actors after the show - the stage crew will still be working!
25.	Batten	N	The pipe that runs across the stage to which is attached scenery or curtains or such. The batten is attached to the counterweight arbor by the running lines
26.	Beamlight	N	Lighting term: a type of lantern which produces a parallel beam of light. In construction rather like a car headlamp, being a sealed-beam unit.
27.	Beginners	N	Those members of the cast who are on-stage when the curtain goes up. The call "Overture and beginners" is a signal to start the performance
28.	Bi-Part Drapery	Adj+N	A Curtain that splits in the middle Usually it is operated by handline from one side of the stage
29.	Blacklight	N	Ultra-violet light. Can be in bulb or, more usually, tube form
30.	Blackout	N	A theatrical blackout—as opposed to a power failure is a sudden darkening of the stage. A slow darkening is described as "fade to black."
31.	Blacks	N	Black curtains at the back and sides of the stage.
32.	Blocking	Ger	These are the stage movements and positions that the director works out with the actors in rehearsal for dramatic effect—and so they won't bump into each. The stage manager makes a careful note of blocking directions for later reference. Occasionally known as plotting, but this term is usually reserved for use in lighting.
33.	Board	N	Another name for a control desk, either lighting (most usually) or sound
34.	Book	N	A copy of the script, kept by the Stage Manager, which includes all cues and notes. Also known, usually in amateur theatre, as the "prompt copy."

35.	Booth	N	An enclosed, windowed area, usually at the back of the auditorium, used for technical control purposes. Sometimes there is a separate booth for sound and lighting control. The stage manager will operate from the booth communicating with the assistant stage managers through headsets.
36.	Border	N	Curtains which run across the stage used to mask the area above the stage proper.
37.	Box Office	N+N	The place where the tickets are sold. Also used colloquially to mean the size of the audience ("What's the box office like tonight?")
38.	Box Set	N+N	A set which consists of three walls, around a proscenium arch stage. The proscenium opening is the fourth wall. Also known as a "room set".
39.	Break a leg	Id	A friendly, customary encouragement offered to performers prior to a show.
40.	Brechtian	Adj	An acting style that favours audience participation, mainly through the demonstrative nature of the acting
41.	Border	N	A narrow, horizontal masking piece above the stage. Borders serve to hide the lighting rig and scenery—in theatres that can “fly” or raise scenery out of sight. Borders also define the upper limit of the audience’s stage view. See also, teaser. Curtains which run across the stage used to mask the area above the stage proper. There is usually more than one of these curtains and they are referred to numerically by their position moving upstage, away from the audience
42.	Bridge	N	A catwalk usually adjustable in height located above the stage proper used for hanging lights.
43.	Bourgeois Theatre	N	Boulevard theatre and repertory, produced for maximum profits, its themes and values addressed to a petit-bourgeois audience
44.	Burlesque	N	An exaggerated form of the comic, using trivial expressions to speak of the noble or elevated, making a travesty of a serious genre by using grotesque or vulgar pastiche
45.	Call	N	This is a notification to cast and crew of a rehearsal or performance time. It’s also used to describe the countdown to a performance provided by stage management.
46.	Cans	N	Headphones
47.	Cast	N	The complement of actors in a play.
48.	Catharsis	N	An act of evacuation and discharge of emotion. The result is a "cleansing" and purification through the regeneration of the perceiving self.
49.	Catwalk	N	Steel or wood structure for accessing areas above stage and house.
50.	Cheat	V	To make an action on stage look realistic without actually doing what you seem to be doing; e.g. an actor looking towards the audience in the general direction of the person he is talking to, is cheating.
51.	Check	V	Lighting term: to lower the brightness of a lantern to zero.
52.	Chief Electrician	Adj+N	Head of the department which is responsible for the maintenance and rigging of the lighting, and the operation of

			the lighting plot. In act, he is usually responsible for the maintenance and repair of anything electrical in the theatre, from the stage lighting to the light in the gent's toilet! His crew are variously known as LX, electrical daymen, electricians crew, etc.
53.	Chief LX	Adj+N	Head of the department which is responsible for the maintenance and rigging of the lighting, and the operation of the lighting plot. In act, he is usually responsible for the maintenance and repair of anything electrical in the theatre, from the stage lighting to the light in the gent's toilet! His crew are variously known as LX, electrical daymen, electricians crew, etc.
54.	Choreographer	N	Devises and rehearses the dance routines, following the concept laid down by the Director.
55.	Chorus	N	A term common to music and theatre. A homogeneous group of dancers, singers and narrators who speak collectively to comment on the action
56.	Cloth	N	Backdrop scenery painted on fabric. Cloths can be on a banjo (usually in the amateur theatre), can be rolled up, or can be flown.
57.	Colour-Changer	N+N	A remotely controlled means of changing a coloured filter over the lens of a lantern. There are three kinds: a wheel, a semaphore (like the old-fashioned railway signals) and a scroller which uses continuous, usually dichroic, filters. Scrollers are the preferred option in the modern theatre.
58.	Come down	V phr	In the theatre, a show does not finish; it comes down, i.e. the curtain "comes down" to end the show
59.	Company Manager	N+N	The person in charge of a touring company when it is on the road.
60.	Contour Curtains	N+N	Similar to an Austrian Drape because it uses vertical lift lines, however the fullness is sewn in horizontally. When the drape is down it appears to be a very full conventional drape.
61.	Corner	N	Short for the "prompt corner"; the place from which the Stage Manager controls the show. From here he has communication links to all parts of the theatre and gives cues to all departments.
62.	Corpse	N	An actor who gets an unintended and uncontrollable fit of laughter on stage is said to "corpse".
63.	Counterpoint	N	1) a series of parallel thematic lines or plots that correspond according to a principle of contrast. 2) a musical term, refers to a combination of two or more vocal or instrumental melodies superimposed on each other to form a coherent structure.
64.	Crew	N	The team of theatre workers—often the unsung heroes—who take care of the physical aspects of a production at each performance
65.	Cross Fade	N+N	Lighting term: fading one lantern (or group of lanterns) up while fading another down.
66.	Compact Source Iodide =CSI	Adj+N +N	A type of discharge lamp, usually used in follow-spots, which, although very small (often no bigger than a fingernail), gives a very bright, white light.

67.	CSI	abr	A type of discharge lamp, usually used in follow-spots, which, although very small (often no bigger than a fingernail), gives a very bright, white light.
68.	Cue	N	A prearranged sign that indicates to a performer, crew member or stage technician that it is time to proceed to the next line or action. Actors also listen for cues in the text so that they know when it's time to say or do something.
69.	Cue to Cue	N+Pre p+N	One of the tech rehearsals before opening night when the technicians set their lights and sound. Usually involves a lot of standing around for the actors as they move from scene to scene and from cue to cue without full dialogue as the tech crew and director ensure that they are properly lit and properly heard.
70.	Curtain call	N+N	What happens at the end of the play—even if there isn't an actual curtain to signal the end—when the actors acknowledge the audience's applause. Taking a bow in front of the audience at the end of a show. Usually abbreviated to "curtain"
71.	Cut-out	N	A free-standing piece of scenery, e.g.a tree, cut out of board into the correct shape and painted.
72.	Cyclorama =cyc	N	A curtain sewn flat usually muslin and either blue or white which is used upstage to give perception of the sky in the background.
73.	cyc	N	A curtain sewn flat usually muslin and either blue or white which is used upstage to give perception of the sky in the background.
74.	Dark	Adj	The theatre, or house, is "dark" when it's closed to the public, as between productions or on non-performance days.
75.	Dead blackout (=DBO)	Adj+N	Lighting term: a sudden, instantaneous switching off of all lights.
76.	DBO	Adj+N	Lighting term: a sudden, instantaneous switching off of all lights.
77.	Dead Hung	Adj+P artII	Items that are hung above the stage and not intended to move
78.	Deputy Stage Manager (=DSM)	N+N+ N	The deputy to the Stage Manager. He usually runs the corner and is therefore responsible for the minute by minute running of the show.
79.	DSM	N+N+ N	The deputy to the Stage Manager. He usually runs the corner and is therefore responsible for the minute by minute running of the show.
80.	Deixis	N	An expression that draws its meaning from the situation of enunciation
81.	Designer	N	This is a person who designs all aspects of the production: set, costumes, wigs, make-up etc.
82.	Deuteragonist	N	The actor playing the second role
83.	Dialogue	N	Conversation in a play.
84.	Diction	N	A way of wording and phrasing a text through a certain arrangement of the idea
85.	Die	V	A production is said to die if it fails to please the public and so is taken off. In the much less polite circles of the variety

			world, a show or act which fails to draw applause is said to "die on its arse".
86.	Diegesis	N	Imitation of an event in words, by telling the story rather than by presenting the characters in action.
87.	Dilemma	N	Situation in which the hero is forced to choose between two contradictory and equally unacceptable solutions
88.	Director	N	The person responsible for casting the play and interpreting and bringing the text of a play to life on stage. The director also manages the overall artistic unity of the production.
89.	Doubling	Ger	One actor taking more than one part in a play.
90.	Downstage	Adv	The front of the stage closest to the audience
91.	Down stage left (=DSL)	Adv+N +Adv	Towards the front of the stage on the left-hand side as you look at the audience.
92.	DSL	abr	Towards the front of the stage on the left-hand side as you look at the audience.
93.	Down stage right (=DSR)		Towards the front of the stage on the right-hand side as you look at the audience.
94.	DSR	abr	Towards the front of the stage on the right-hand side as you look at the audience.
95.	Dramatic	Adj	The one that concerns dramatic art
96.	Dramaturgy	N	The technique (or poetics) of dramatic art which seeks to establish the principles of play construction
97.	Dresser	N	One whose job it is to help an actor (or actors) in quick changes of costume.
98.	Dress Rehearsal	N+N	A full, normally uninterrupted rehearsal of a play with costumes and make-up. Usually right before opening night and often in front of an invited audience.
99.	Drop	N	A large piece of fabric hung down onto the stage floor and used to cover the back of the stage or to reduce the size of the stage.
100.	Dry	V	An actor who forgets his words is said to "dry". Can also be used as a noun.
101.	Effects Spot	N+N	A spotlight which projects a slide, or a still or moving picture, i.e. of rain or clouds, onto the stage or, more usually, the cyclorama.
102.	Ellipsoidal Reflector Spotlight	Adj+N +N	Common theatrical lighting fixture that can produce a hard edged beam, allowing for image projection and clean shutter cuts.
103.	Epic Dramaturgy	Adj+N	A form of theatre that uses the devices of commentary and alienation-effects to better describe social reality and contribute to changing it
104.	Epic Theatre	Adj+N	Theatre that goes beyond classical, "Aristotelian" dramaturgy based on dramatic tension, conflict and a regular progression of action.
105.	Estrangement Effect	N+N	The new perception involved in the acting and staging that is preferable to distantiation
106.	Ethnodrama	N	Original phenomenon which is at once religion and drama, and lies at the origins of the theatre and popular religion of many peoples
107.	Ethnoscenology	N	The study, among different cultures, of organized human performance practices and behaviours

108.	Experimental Theatre	N	Innovative theatre in opposition to the traditional, commercial theatre
109.	Exposition	N	The information the playwright provides required to evaluate the dramatic situation and to understand the action to be presented
110.	Fabula	N	The series of events that make up the narrative element of a work, the plot of a play
111.	Fade	V	Sound and lighting term: to increase (fade up), decrease (fade down) or eliminate (fade out) gradually the brightness of a lantern or the volume of a sound.
112.	Fire Curtain	N+N	A nonflammable curtain immediately behind the proscenium contained in the smoke pocket. A safety device used to protect the audience from possible smoke or fire originating from the stage area.
113.	Fit up	V phr	Not something done by the police (allegedly!), but actually building up the set on-stage.
114.	Flat	N	A flat piece of painted scenery often consisting of a wooden frame covered with either wood and/or a stretched fabric, usually canvas.
115.	Floats	N	A rather old-fashioned term for Footlights.
116.	Floodlight	N	A lantern which gives a wide-spreading, unfocused beam of light.
117.	Flood	N	A lantern which gives a wide-spreading, unfocused beam of light.
118.	Fly	V	The act of moving items up and down. Scenery which is raised into the roof (flown out) or lowered on the stage (flown in). T
119.	Fly Loft	V+N	The area above the stage where all the blocks and pulleys are located, used for the storage of scenery and equipment.
120.	Focus	V	Verb used in lighting: to point the lanterns in the right direction and set the correct beam-spread and edge.
121.	Fogger	N	The machine that directs nontoxic material on stage to create various "smoke" effects.
122.	Follow-spot (=lime)	N	A type of profile spotlight with an IRS diaphragm and a handle so that it can be used to follow a performer around the stage in a beam of light of exactly the right size
123.	Footlights	N	Once a common feature in theatres, this row of lights across the front edge of the stage is rarely employed today. Even so, you may still hear someone say of an actor: "She really projects across the footlights."
124.	Fourth Wall	Num+N	Imaginary wall separating stage from audience.
125.	Front of House (=FoH)	N+pre p+N	This usually refers to the public areas of the theatre but strictly includes everything in front of the stage. A Front of House Manager oversees staff members who work in this area.
126.	Gauze	N	A loosely-woven cloth on which a scene can be painted. When lit from the front, it is opaque and only the painted scene is seen; when lit from behind, however, it becomes transparent. Commonly used in pantomime.
127.	Get Out	V phr	A touring theatre term: "getting out" the scenery, props etc. from the theatre onto the transport. The opposite is the "get in"

128.	Gobo	N	A piece of metal or glass, which fits into the gate of a profile spot and projects a pattern onto the set.
129.	Go Up	V phr	In theatre slang, a show does not start, it "goes up"; i.e. the curtain goes up.
130.	Grams		A term little used nowadays, it means sound equipment and/or the sound department (from gramophone).
131.	Green room	Adj+N	A room backstage—rarely painted green—where the actors and crew can relax or receive instructions.
132.	Grip	N	A colloquial term for a stagehand
133.	Guillotine	N	A curtain, which runs the width of the stage and is the height of the proscenium that is raised and lowered to mask items.
134.	Hamartia	N	Error in judgment (i.e., miscalculation) and ignorance that are the causes of the catastrophe
135.	Historicization	N	Showing an event or character in a social, historical light, as relative and changeable
136.	House	N	The term is used to mean either the auditorium, or the audience ("We had a good house tonight"), or even the theatre itself. The Royal Opera House, Covent Garden, is also known as "The House" (with capital letters, of course!).
137.	House lights	N+N	The lights in the house or auditorium. Dimming of the house lights customarily signals the start of a performance.
138.	House Manager	N+N	In charge of everything which happens front of house (FoH): box office, ushers/usherettes, the bars, cash, etc.
139.	House Tabs	N+N	The curtains across the front of the stage.
140.	Imbroglio	N	A complex and confusing situation or plot that prevents the characters (or spectators) from clearly perceiving their respective positions on the strategic chessboard of the play.
141.	Ingenue	N	Old fashioned term for the female juvenile lead.
142.	Intermission	N	A designated break in a play. In cases where there is no intermission you will be warned in advance.
143.	Interval	N	A designated break in a play. In cases where there is no intermission you will be warned in advance.
144.	Iron	N	The safety curtain.
145.	Italian run	Adj+N	A rehearsal during the dark days between performances to ensure that lines are remembered. Usually run at a warp speed with lines and dialogue said quickly.
146.	Jack	N	A type of connector used in sound equipment; sometimes called a phone jack
147.	Juvenile Lead (=Juve)	Adj+N	The young male main part.
148.	Juve	Adj+N	The young male main part.
149.	Lantern	N	What in normal English we call a light, in the theatre is called a lantern. Actually, it's a slightly old-fashioned expression: luminaire is used more often nowadays, whereas some prefer the American term instrument.
150.	Lazzi	N	An element improvised by the actor, used for comic characterization (originally of Harlequin).

151.	Legs	N	Long, tall, narrow vertical curtains or flats used to hide the wings from view and frame the audience's view of the stage.
152.	Lighting designer	Adj+N	The person responsible for designing, focusing and plotting the lighting for a production.
153.	Lime	N	A type of profile spotlight with an IRS diaphragm and a handle so that it can be used to follow a performer around the stage in a beam of light of exactly the right size
154.	Lines	N	What actors learn and speak on stage.
155.	Load In	V phr	This is what happens when the set and props are moved into the theatre. The reverse is a "load out."
156.	Loading Gallery	PartI+ N	A platform or catwalk attached to the side walls of the stage house to allow loading and unloading of the arbor when the batten is at its "in" trim.
157.	Luminaire	N	The more modern term for Lantern.
158.	LX	N	Electrics. The title is given to the lighting department, and the Chief Electrician is known as the Chief LX.
159.	Main (Act, Grand, Front)	Adj	This curtain is the first curtain on the stage and generally goes floor to slightly above the proscenium arch and is opened and closed to reveal the production
160.	Maroon	N	An electrically fired thunderflash, set off in a steel tank fitted with a wire mesh top, to simulate an explosion.
161.	Mask	V	To hide: an actors masks another when he stands in front of him and prevents the audience from seeing him properly.
162.	Mask	N	A noun: fabric hiding a row of lanterns hung above the stage.
163.	Metatheatre	N	Theatre which is centred around theatre and therefore "speaks" about itself, "represents" itself.
164.	Mise-en-scene	N	1) In a narrower sense, the activity that consists in arranging, in a particular time and space, the various elements required for the stage performance of a dramatic work. 2) In a broad sense, the term mise-en-scene refers to all of the resources of stage performance: decor, lighting, music and acting.
165.	Mixer = Mixing Desk.	N	A device for mixing together and modifying sounds from a variety of sources: microphones, tapes, CDs, musical instruments, etc.
166.	Mixing Desk	N	A device for mixing together and modifying sounds from a variety of sources: microphones, tapes, CDs, musical instruments, etc.
167.	Monodrama	N	A play with a single character, or at least a single actor (who may take on several roles)
168.	Monologue	N	A lengthy speech by a single character delivered to other characters in a play; not to be confused with a soliloquy.
169.	Motorized Rigging	PartII +N	Lifting systems that use either a winch or motors to lift items above a stage.
170.	Mr Sands	N	Theatrical code to warn theatre employees of a fire without frightening the audience. "Mr Sands is in the foyer" means that fire has broken out in the foyer

171.	Multiplex	N	A means of sending control signals from a lighting control console to the dimmer packs.
172.	Musical Director (=MD)	Adj+N	In complete control of the music in the production, under the overall control of the Director. Rehearses the singers and musicians, conducts the orchestra or band, and usually arranges the music too.
173.	MD	abr	In complete control of the music in the production, under the overall control of the Director. Rehearses the singers and musicians, conducts the orchestra or band, and usually arranges the music too.
174.	Notes	N	At the end of each rehearsal, the director will give his notes, which are his comments on the performance.
175.	Offstage	N	Technically this refers to all stage areas outside the visible acting area. The area toward the wall of the stage.
176.	Onstage	N	The acting area of the stage floor. The area toward the center of the stage
177.	Opposite prompt (=OP)	Adj+N	The right hand side of the stage as you face the audience.
178.	OP	abr	The right hand side of the stage as you face the audience.
179.	Orchestra	N	In its ordinary sense this refers to a group of musicians but the term is also used in the theatre to refer to the seating area immediately behind the orchestra pit—even when there is no pit
180.	Orchestra Pit	N+N	This is where an orchestra will usually be placed in a musical production. It generally extends across the breadth of the stage and is called a pit because it's at a lower elevation so that the musicians do not block the audience's view.
181.	Paper	N	Complimentary (i.e. free!) tickets. If someone says, "The house is all paper tonight", it means that most, if not all, of the audience have free tickets.
182.	Pathos	N	1) The quality of a play that arouses emotion (pity, tenderness, compassion) in the spectator. 2) In rhetoric, a technique used to move the listener.
183.	Perch	N	A place for hanging lanterns, on the side wall of the theatre auditorium.
184.	Peripeteia	N	Sudden and unforeseen change, turning point or reversal in the action
185.	Pit	N	The sunken area in front of the stage in which the orchestra sits.
186.	Plaster Line	N+N	An imaginary line running across stage on the upstage side of the proscenium wall.
187.	Playwright	N	The person who writes the play.
188.	Plot	N	Lighting term: the actual brightness settings of each lantern and the LX cues. Also used to describe the process of setting the cues
189.	Practical	Adj	Adjective used to describe properties or scenery which have to work as in real life when used; e.g. a practical ceiling light must actually light up when switched on by an actor.
190.	Producer	N	Usually synonymous with the Director, but in the professional theatre the person who makes necessary arrangements for the production to be put on: finding the finance, smoothing the way for the Director.

191.	Profile	N	A type of spotlight, with an optical system rather like a projector which produces a narrow, hard-edged beam of light.
192.	Prompt	N	This is what actors get if they forget their lines. Some theatres have fulltime prompters standing by in the wings.
193.	Prompt Corner (= "corner")	N	The place from which the Stage Manager controls the show. From here he has communication links to all parts of the theatre and gives cues to all departments.
194.	"corner"	N	The place from which the Stage Manager controls the show. From here he has communication links to all parts of the theatre and gives cues to all departments.
195.	Prompt Copy	N	A copy of the script, kept by the Stage Manager, which includes all cues and notes. Also known, usually in amateur theatre, as the "book"
196.	Prompter	N	Amateur companies almost always have a prompter, someone who sits in the wings and prompts the actors if they forget their lines. There is no such position in the professional theatre - pros should not forget lines! Neither should amateurs, for that matter, but it happens - so, if a prompt is needed, it is given by whoever is "in the corner".
197.	Properties Props	N+N	Small items (a sword in an historical play, for instance, or a briefcase) which actors carry onto or around the stage. Objects on the stage such as furniture that are not part of the actual scenery. Hand props are objects the actors actually handle such as swords, books and cups. Also used loosely for "set dressing".
198.	Property Master	N+N	Responsible for the obtaining and/or construction of the properties.
199.	Property Mistress	N+N	Responsible for the obtaining and/or construction of the properties.
200.	Proscenium	N	The picture window that frames the stage.
201.	Proscenium Arch	N+N	The actual opening of a proscenium stage.
202.	"pros arch"	N+N	The actual opening of a proscenium stage.
203.	Pyropot	N	A safe container into which a pyro (see Pyrotechnics) charge is plugged for firing.
204.	Pyrotechnics = "pyro"	N	The use of explosions, flashes, smoke, etc. on-stage.
205.	"pyro"	N	The use of explosions, flashes, smoke, etc. on-stage.
206.	Rags	N	Common term for stage drapery.
207.	Rake	N	Many stage floors, usually in theatres built for dance or variety, higher at the back than at the front, to give the audience a better view.
208.	Repertory	N	Body of plays performed by a theatre in the course of a season or over a period of time
209.	Reprise	N	Musical term: to repeat, in whole or in part, a song which has already been sung in the show.

210.	Reproduction	N	The images produced by theatre to represent extra-theatrical reality
211.	Resolution	N	The way the conflict is resolved within the play, the action must be complete and finished
212.	Retheatricalization	N	Movement against the current of naturalism in theatrical art
213.	Revolve	N	A stage or, more usually, part of a stage, which can revolve through 360 degrees.
214.	Rig	N	A lighting term. To set the lanterns in position. As a noun, its refers to the actually positioning of the lanterns
215.	Rig	V	A lighting term. As a verb, its refers to the actually positioning of the lanterns
216.	Rigging	Ger	A general term used to describe all systems used to support, move or fly scenery, lighting fixtures, drapery and other masking devices.
217.	Rostrum (plural: rostra)	N	A moveable platform
218.	Run	N	In the theatre this refers to the total number of performances or length of time a play is being presented.
219.	Scene Dock	N+N	Backstage area for storing scenery (and loads of other things too!).
220.	Scenario	N	This Italian word, meaning "scenery," referred to the script for a play in the commedia dell'arte tradition
221.	Scenery	N	The various flats, drops, etc. that are used to create a particular visual setting for a play.
222.	Scenology	N	The stage science that studies dramaturgy, staging, acting, stage design
223.	Scrim	N	This is a gauzy translucent curtain. A curtain that when lit from the front appears opaque but when lit from the rear allows items to be seen. The scrim may be plain or painted. When light is thrown on the front of a scrim it becomes opaque but if objects behind it are more brightly lit they will become visible. Balancing lighting levels behind and in front of the scrim is an effective way to create interesting visual effects and transitions.
224.	Set	N	The scenery for a particular show or individual scene. In the latter case it is often known as a "unit set" when designed to serve as several different settings with only minor changes between scenes or acts.
225.	Set Dressing	N+N	Items on a set which are not actually used by anyone but which make it look more realistic (e.g. curtains over a window, a bowl of flowers on a table, and so on).
226.	Short-cut	N	This term is often used by mimes to describe how a sequence is telescoped into a gesture.
227.	Sight lines	N+N	These are the imaginary lines drawn from the farthest seats to the stage. This determines where the action is placed onstage for optimum viewing.
228.	Situation comedy	N+N	A play characterized by fast-paced action and a complicated plot rather than finely drawn characters
229.	Skycloth		Alternative name for a cyclorama

230.	Smoke	N	Stage smoke is produced by the vaporization of various oil based substances.
231.	Smoke machine = "fogger"	N	the machine that directs nontoxic material on stage to create various "smoke" effects.
232.	Soliloquy	N	This is a playwright's device for letting us know what's on a character's mind. It's as if we're listening in on the character's thoughts. A soliloquy is different from a monologue in that it's not being consciously directed at the audience.
233.	Sotie	N	A medieval comic play in which fools attack conventions and the establishment under the cloak of madness
234.	Soubrette	N	The maid to the main female character of the play
235.	Special	N	Lighting term: a lantern - usually a spotlight - not used for general illumination but for a special effect, such a lighting a single actor in one place.
236.	Spotlight	N	A type of lantern (qv) whose beam is focused through a lens or series of lenses to make it more controllable.
237.	"spot"	N	A type of lantern whose beam is focused through a lens or series of lenses to make it more controllable.
238.	Stage Business	N	Wordless action by the actor that uses exclusively the actor's presence or gestures to express a feeling or situation before or during a speech
239.	Stage Hand	N	Person who takes care of set changes, special effects and props during the performance.
240.	Stageleft	N	The actors left when facing the audience.
241.	Stage Left		These directions are from the actors' perspective looking out towards the audience. So, if the stage direction calls for an actor to "exit stage left" it will be the opposite of the way the audience sees it.
242.	Stage makeup	N+N	This is a makeup used to shape and define actors' facial feature as seen on stage. It can be simple—just a little lipstick and eye shadow—or elaborate, involving such things as false chins and noses.
243.	Stage Manager	N+N	This is a very important person who gives instructions or "calls" for just about everything that happens on stage. Because directors usually leave soon after a show has opened, stage managers are also responsible for seeing that a production continues to be performed just the way the director wanted. Stage managers lurk unseen by the audience, either just out of sight in one the wings or in a booth at the back of the house. Depending on the arrangement of a theatre and scale of a production there may also be one or two assistant stage managers.
244.	Stage System	N	brings together a set of signs of the same kind (lighting, gesture, scene design), which establish a semiological system of oppositions, redundancies, complementarity
245.	Stageright	N	The actors right when facing the audience.
246.	Stage Version	N	Version of a non-dramatic work that has been adapted or rewritten for performance, or of a translation that was first intended to be read and has been modified or shortened for the stage

247.	State	N	A lighting term, referring to the lanterns and their dimmer settings, used in a particular cue.
248.	Strike	N	The process of disassembling the set when a production closes.
249.	Strobe	N	A lantern which emits a regular, controllable series of high power flashes rather than continuous light.
250.	Stylization	N	An artistic device that consists in representing reality in a simplified way, stripped to its essential features, eliminating excess detail
251.	Subplot	N	Completes the main plot and is structured in parallel to it, commenting on it, repeating it, varying it or distancing it.
252.	Subtext	N	Something that is not explicitly said in the dramatic text but emerges from the way it is interpreted by the actor
253.	Tab	N	This term comes from "tableaux" curtains, drawn back and up to reveal a scene. Nowadays the term describes masking curtains which run perpendicular to the proscenium opening. In theatres that routinely have curtains that hide the stage when the performance is not in progress, these are called the "house tabs."
254.	Tab Dressing	N+N	Light on the House Tabs (see "Tabs") before the curtain goes up and during the interval.
255.	Tableau	N	Unit of the play from the point of view of major changes in location, atmosphere or period.
256.	Tableau Vivant	N	Staging of one or more actors who are immobile and fixed in an expressive pose suggestive of a statue or painting.
257.	Tech Run	Adj+N	Occurs after the cue-to-cue and before the dress rehearsal. This is when the actors go through the entire play for the benefit of the stage and tech crew so that the crew can ensure that light and sound cues are timed properly to coincide with the actions of the performers. Tech runs include all light, sound, atmospheric effects and music and often also all costumes and make-up.
258.	Teichoscopy	N	A dramaturgical means of having a character describe something that takes place in the wings just as the observer is telling about it
259.	Tempo	N	A musical term sometimes used in theatre that indicates a movement not marked by the number of beats on a metronome
260.	Theatre Criticism	N	A type of criticism done mainly by journalists in immediate response to a particular production
261.	Theatre of Images	N	A kind of staging that tends to produce stage images, generally of great formal beauty
262.	Theatre Space	N	With the transformation of theatre architecture, a theatre can be set up anywhere, seeking above all closer contacts with a social group
263.	Theatre Studies	N	the science that studies all that belongs to the world of stage, performance, and performing arts
264.	Theatrical	Adj	1) Concerns the theatre; 2) Easily adaptable to the demands of the stage; 3) Aims for an easy effect on the spectator, which is seen as not very natural (overly theatrical acting)

265.	Theatricality	N	that which is specifically theatrical, in performance or in the dramatic text
266.	Thrust	N	A type of stage which projects out into the auditorium and has audience seated on three sides.
267.	Tormentor	N	Usually located immediately up or down stage of the Act Curtain these are used to narrow the proscenium opening.
268.	Tracks	N	The rails on which curtains (tabs) run.
269.	Tragicomedy	N	Play with both tragic and comic elements
270.	Tragicomic	Adj	Combining the elevated and emphatic language of tragedy with the everyday or vulgar language of comedy
271.	Trap	N	A trapdoor set in the stage floor.
272.	Tritagonist	N	The actor playing the third role
273.	Truck	N	A rostrum or platform on wheels, on which scenery can be mounted so that it can be rolled into any position on-stage.
274.	Typecasting	Ger	A type of casting in which actors are given parts that correspond to their age, appearance and acting style
275.	Ubermarionette	N	An actor placed entirely at the director's disposal
276.	Understudy	N	An actor playing a small part in a production or, in the professional theatre, often an Assistant Stage Manager, who has learned and rehearsed the part of one of the leading actors to take over from him/her in the event of illness etc.
277.	Updating	Ger	Operation consisting of adapting an older text to the present time, taking into account contemporary circumstances and the new audience's tastes
278.	Upstage	N	This is the area toward the back of the stage, away from the front edge.
279.	Valance	N	The curtain used to mask across the stage. This curtain usually matches the color of the main.
280.	Vaudeville	N	A show composed of songs, acrobatics and monologues.
281.	Walk Draw	V+N	Drapery which is pulled by hand rather than with a pulley system.
282.	Wardrobe Master	N+N	Responsible for the making (under the direction of the Designer), repair and washing of all costumes
283.	Wardrobe Mistress	N+N	Responsible for the making (under the direction of the Designer), repair and washing of all costumes
284.	Wings	N	The areas to either side of the stage that the audience does not normally see.
285.	XLR	abr	A type of connector for sound equipment

SUMMARY

The presented research studies the theatrical terminology in modern English.

Terminology is a necessary and integral component of science, technology, art, and professional activity. A term is a word or phrase that verbally denotes special concepts of a certain field of knowledge or professional field. It is a component of the system of language signs, which ensures the preservation and transfer of knowledge, provides professional communication. The essential features of the term include: denotative meaning, belonging to a certain professional field, a narrow scope of application, stylistic neutrality, artificial character, systematicity, monosemanticity. Grouping of terminology according to various criteria reveals its ramifications and systemic character.

The formation of theatrical terminology goes back to the ancient times of the rise of theater as an art, and has a long history. Every era or milestone brought something new to the development of the theatre, accordingly, along with the emergence of new phenomena in the field, terms to nominate them arose.

The English-language theatrical terminology is an extensive and well-structured system that preserves all the tendencies inherent in the English language. It is represented by a large number of terms, both term-words and term-combinations, with the prevalence of single-component nominative terms, differing in the degree of specialization of meaning, thematic groups, and origin. The main ways of replenishing it are borrowing from other languages, semantic derivation and word-building.

Key-words: *term, professional communication, terminology, terminology science, terminological system, term-vocabulary, term-combination*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Моїсеєнко Максим Юрійович, студент 2 курсу, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо- професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти maxim150899@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Термінологія театрального мистецтва в сучасній англійській мові» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 05.12.2023

Підпис _____

Моїсеєнко М. Ю.